

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—No. 681.

CHICAGO, ILL., 30. septembra (September 30th), 1920.

LETO—VOL. XV.

Upravništvu (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

SOCIALIZEM.

Bili so časi, ko se je slišalo zelo malo o socializmu. Danes se sliši o njem zelo mnogo, ne samo v socialističnem časopisju, ampak tudi v kapitalističnem in meščanskem — v časopisju, ki hodi zlato srednjo pot, ker ima morda čitatelje, ki zahtevajo, da so o stvari, ki jo je prinesel čas na površje, informirani.

O socializmu je napisanih za in proti brezštevila knjig in brošur; o njem se razpravlja na raznih govorniških odrih, cerkvenih prižnicah in v šolah. kajti v mnogih državah sveta imamo danes socialistične vlade. Nobena moda, nobena nova iznajdba v kemiji, v zvezdoznastvu, v higijeni, arhitekturi itd., ne vzbuja večjo pozornost kakor socializem.

Kaj veste o socializmu?

Socializem pomeni na kratko gibanje, ki hoče uveljaviti ljudsko posest — potom družbe — vseh virov bogastva in vsa glavna sredstva produkcije in razpečavanja, ki naj se upravlja na demokratični podlagi za koristi vseh.

Kapital — to so vsi viri narodnega bogastva — danes ne poseduje niti ne kontrolira narod za koristi vseh, ampak le mal del tega ljudstva — kapitalisti. Glavni interes kapitalistov v lastništvu življenskih sredstev naroda — to je zemlja, tovarne, mlini, rovi, delavnice, železnice, telegraf, telefon in drugi pripomočki za proizvodnjo, so tukaj, da služijo posameznim kapitalistom samim, iz katerih kujejo profite. Tem namenom slede kapitalisti ne glede na posledice, ki zadenejo vsled tega velike množice ljudstva.

Ker lastujejo kapital naroda — to je vire vsega bogastva — lastujejo in kontrolirajo tudi delo in možnosti do dela, od katerega je odvisno življenje delavcev. To je resnica vsled tega, ker če hočejo delavci proizvajati iz surovin nadaljna bogastva, morajo dobiti najprej dovoljenje za to proizvajanje — to je do orodja dela, od privatnikov, kapitalistov.

Pri dobavi delavcev je gospodarski interes kapitalistov, da nabavijo delovno moč — kakor vsako drugo delovno pripravo ali moč na trgu — kolikor mogoče po ceni. Delavci si na drugi strani prizadevajo, da prodajo svojo delovno silo, bodisi da je opremljena z znanjem ali brez znanja, po najvišji ceni. Ti gospodarski interesi na obeh straneh povzročajo med kapitalisti in delavci gospodarski konflikt — to, kar pravimo socialisti razreden boj. Da se vodi ta boj izdatnejše, se kapitalisti in delavci organizirajo; prvi v takozvane "Delodajalne zveze"

ali podobne organizacije, drugi pa v delavske unije.

Ta razredni boj ni posledica kakšnih samovoljnih posameznikov ali skupin, ampak je neizogibni izvor sedanjih gospodarskih razmer — vsled tega, ker so vsa življenska sredstva ljudske večine v rokah privatnih lastnikov in tako letih kontrole nad možnostjo do dela in življenja. Razredni boj v obliki štrajkov, izprtij, bojkotov in drugih industrialnih nemirov se bo vsled tega nadaljeval tako dolgo, dokler bodo v družbi razredni interesi, — to je, dokler bo nekoliko privatnikom dovoljeno kontrolirati družabna sredstva življenja.

Bili so časi v tej deželi, in to ni še dolgo tega, ko je še velika večina ljudi imela svoje orodje, s katerim so proizvajali. Ker so imeli svoje orodje, so imeli tudi svoje delo in so praktično tudi kontrolirali svoje delovne razmere in življenje. To je bilo v času strokovne produkcije, še predno so prišli na površje moderni stroji, tovarne, železnice in telegraf. Vsi ti proizvajalni pripomočki, ki so sedaj tukaj, so v rokah nekaterih kapitalistov, katerih lastništvo jim daje velikansko gospodarsko in družabno moč čez relativno neposedujoče množice.

Ali ne le, da peščica kapitalistov lastuje in kontrolira sredstva življenja in možnost do dela; statista nam odkriva dejstva, da se to lastništvo in kontrola bolj in bolj osredotočuje v roke vse manjga števila ljudi, vsled česar so velike množice obsojene na vse večjo odvisnost modernega gospodarskega razreda — oligarhov kapitala.

Ti kapitalistični oligarhi ali denarni mogotci vladajo na več načinov; vendar je njihova vlada v glavnem gospodarska, direktno vsled posesti družabnih virov življenja, in politično potom vladne kontrole. Da morejo vladati popolno — to je tudi politično, so lastniki gospodarskih sredstev, tovarn, železnic, telegrafa itd. v politiki, pa nastavljajo pri volitvah take ljudi, od katerih pričakujejo, da bodo vse zakone in vse vladne zadeve razlagali v smislu kapitalističnih interesov, ki so sedaj v veljavi. Stranke, katerim kapitalisti zaupajo, da bodo ščitile kapitalistične interese, so **demokratična in republikanska stranka**, katere pri volitvah tudi podpirajo s svojimi financami. Temu se seveda ni čuditi; kajti kdor plača, ta si izbira tudi ton godbe, po katerem se pleše.

Če se hočete prepričati, lahko zasledujete in iznajdete, da so za take politične službe najeti tudi razni učni zavodi, časopisje, cerkve, razna gledališča itd., sploh zavodi, ki so vstanju pripravljati

javno mnenje, da ostane vse pri starem. Najvzornejše sredstvo za zaščito kapitalističnih interesov so pač današnji meščanski in kapitalistični časopisi.

Gospodujoči razredi niso v zgodovini nobena novotarija in zato tudi niso v našem času nobena posebnost. Toda kadarkoli je bila družba razdeljena v gospodujoče in hlapčujoče razrede, je bila to posledica lastništva in kontrolc, ki jo je imel en razred nad drugim v zadevi možnosti do življenja. Tako je bilo v prastarih časih, v dobi fevdalizma, in tako je še danes.

Gospodujoči razred, kakor smo že rekli, je zainteresiran predvsem v profite in od profita do "profitiranja" je samo en korak. Kjer neha prvi, začena drugi, ne da bi se moglo reči, kje se ustavi.

Pehanje za profiti nekaterih potom lastništva sredstev, ki jih potrebuje velika večina ljudstva, a so v rokah posameznih špekulantov, je temeljni vzrok draginji.

Kadar kapitalisti ne morejo več črpati zadostnih profitov, tedaj svoje tovarne zapro in znižajo produkcijo. To store z namenom, da obdrže svojemu blagu visoke cene (kar pa po drugi strani povzroči industrialno stagnacijo, krize in obsežno brezposelnost. Kaj vse izvira iz brezposelnosti, nam je znano. Vsled brezdolja sledi pomanjkanje dobre hrane, stanovanj itd., kar ima za posledico bolezni, hiranje in smrti. In kadar je ljudstvo sestradano in obupano, ker nima možnosti do zaslužka, se v tem obupu mnogi podajo na pot zločinstva in kršenja zakonov, čemur sledi ječa in sodnijska zasledovanja.

Tudi vojna je končno pojav nasprotujočih si interesov kapitalističnih skupin v različnih industrialno razvitih deželah, ki druga z drugo tekmujejo na svetovnem trgu, bodisi za razpečavanje sirovin ali pa drugih denarnih vlog. Da dobe v tej mednarodni tekmi prednost, pritiskajo kapitalisti raznih držav na svoje vlade in zahtevajo "zadovoljivo zunanjo politiko", to pa pomeni večjo stalno armado in če je dežela ob vodi, večjo mornarico. Da gredo s takim programom vspremedno tudi finančni izdatki, se razume samo ob sebi.

Govorili smo o kapitalističnih in delavskih razredih, ker sta pravzaprav le ta dva glavna družabna razreda, ki jih imamo in ki prideta na dnu vsega v poštev. So ljudje, ki niso ne kapitalisti niti delavci. Ti spadajo v takozvani srednji stan. Toda ta stan je po svojem gospodarskem stanju mnogo bližji delavcem, kakor pa kapitalistom in kapitalizem jih od dne do dne potiska z vse večjo silo v delavski razred. vsled česar tudi čutijo, da spadajo politično v proletarski razred.

Razdelitev družbe v razrede in konflikti, ki jih povzročajo razredni interesi so dejstva, ki določajo vprašanja političnih kampanj ali volitev. Politične stranke izražajo in bijejo boje razrednih interesov. Gospodujoče stranke so bojevnice kapitalističnih interesov — lastnikov narodnega bogastva. Lete bodo vedno zastopale te interese, če bodo njihovi zastopniki izvoljeni v javne urade. Kdor glasuje za te dve stranki, glasuje za denarne mogotce; za privatno lastništvo in kontrolo vseh družabnih sredstev, ki jih

potrebuje posameznik za življenje in za vse posledice, ki izvirajo iz tega — vključivši tudi draginjo.

Proti tema dvema strankama in za izpremenitev sedanjega družabnega sistema nastopa neomajano Socialistična stranka. Ona pozivlje delavce, naj odpravijo družabne krivice na ta način, da uspostavijo družabna sredstva — zemljo in vse druge naravne pripomočke v roke ljudstva, ki producira in jih potrebuje za svoj obstanek.

Dosega teh temeljnih izprememb je cilj Socialistične stranke. Medtem ko streme socialisti vedno za končnim ciljem, pri tem vendar ne pozabijo, da se je treba bojevati za večjo demokracijo z dneva v dan, in da je treba bojevati z dneva v dan tudi boje za izboljšanje takojšnjih razmer kjerkoli. Zato navajajo v svojih načelnih izjavah za izboljšanje takojšnjih političnih, kulturnih in gospodarskih razmer vsepovsod.

Socializem se ne sme smatrati za iznajdbo, ki ga je iznašla kakšna modra glava. Socializem je logična posledica industrijalnega razvoja, kakor so bile posledice razvoja tudi druge družabne oblike, ki so bile pred kapitalizmom. Socialisti zahtevajo skupno lastništvo produktivnih in distributivnih sredstev enostavno vsled tega, ker je v tej družbi taka proizvodnja, ne pa vsled kakih kapric. V časih, ko je posamezen delavec delal s svojim orodjem in je potoval iz kraja v kraj, vedno s svojim orodjem, — vsled česar je bil tudi neodvisen od tovarne, taka zahteva ne bi bila umestna.

Mnogo ljudi je, ki teh izprememb, ki jih je prinesel seboj čas, ne razumejo, drugi jih zopet nečejo razumevati. Kapitalisti in njih plačani zagovorniki jih nečejo razumevati enostavno vsled tega, ker ne marajo družabne izpremembe, ampak hočejo ohraniti vse pri starem, ker to nosi.

Morda ste slišali, da so socialisti proti družini, da mislijo deliti, da so proti religiji, da zagovarjajo nasilje i. t. d. Vse te laži se trosijo v svet z namenom, da se odvrne ljudi od pravih namenov, ki jih imajo socialisti.

Socializem ni versko vprašanje in se kot tak ne peča z nobeno posmrtnostjo ali religijo. Če se semtertje v časih okrea kakega prenapetega patra, ki dela v naselbinah združbe in laže, to še ne pomeni, da se peča socializem z verskimi vprašanji, kajti en pater še ne pomeni versko vprašanje. Socializem je gospodarski nauk, vprašanje kruha, napredka, kulture, svobode in človeške sreče na zemlji, ne pa v nebesih.

Socializem tudi ne uči nasilja, ampak ga prepušča brez vse ljubosumnosti kapitalističnemu razredu, katerega zgodovina z ozirom na nasilje ni lepa. Še mnogo reči je, o katerih bi se dalo govoriti in pobijati laži o raznih trditvah, k krožijo po svetu z namenom, da diskreditirajo socialistično gibanje in utrdijo sistem, ki je v moči, ki pa se očitno vedno bolj maje. Kdor želi kaj več pojasnil, naj pristopi v svoji naselbini k socialističnemu klubu, kjer dobi vse nadaljne informacije; kjer pa ni kluba, naj dotičnik, ki želi informacije, piše tajništvo J. S. Z.

3639 W. 26th Street, Chicago, Ill., po tiskovine za ustanovitev socialističnega kluba in jih dobi.

Koučno ne pozabite oddati svoj glas za socialistične kandidate — E. V. Debsa in Seymour Stedmana!

Kultura v dobi profitarstva.

Kadar hočejo nasprotniki najbolj udariti socializem, tedaj zagrme: Kulturo bi razdril, če bi zmagal! —

Ta ugovor proti največjemu gibanju sedanjosti je zelo neumen, ker tudi kulture ne more biti brez materialne podlage. Ali ker se zagovorniki sedanje družbe tako silno boje zanjo, je vendar vredno malo pogledati tisto veliko kulturo, ki jo hoče prokleti socializem uničiti.

Kulturo je človeštvo gradilo, odkar živi. V teh dolgih tisočletjih je že moralo nekaj nastati. Ali človeštvo ni le gradilo, temveč je tudi rušilo, ni le delalo, ampak tudi oviralo, in zato ni kultura niti oddaleč tako velika, kakor bi lahko bila, če bi živela v človeštvu res tista božanska iskra, ki jo je baje stvarnik sam vdahnil Adamu.

Kulturo nam predstavljajo človeška dela. Vpričo njih bi bilo nezmislno, če bi jo tajili ali pa le omalovaževali. Človeštvo je imelo že velike duhove in dajali so mu najboljše, kar so imeli, pogostoma ne le brez hvaležnosti, temveč so dobivali še celo muke in sramoto za povračilo. Včasih so jim potem pozni rodovi postavljali spomenike, vzdavali plošče v njih rojstne ali smrtne domove in — bogateli od njihovih del. Dokler so živeli, so jih pustili stradati, so jih zmerjali, včasih so jih celo trpinčili, zapirali in sežigali.

Kar se tiče sadov, se ne more nič reči: Mnogo jih je bilo, in tudi dokaj lepih in zlahtnih. Bilo bi jih pa lahko več in še lepših, če bi bile razmere gladile kulturi pot, namesto da so jo posipavale z žebli in črepinjami ter ji nastavljale zanke in pasti.

Toda kulture ne izpričavajo le dela posameznih velikih duhov; ona ni doma le v knjižnicah, muzejih, galerijah, ženskih stavbah. Glavna priča kulture je življenje.

No — je li kultura življenje v naših dneh res tako visoka, velika in dragocena, da jo je treba z najbesnejšimi psovkami, s policijo, ječo, vislicami in strojnimi puškami braniti proti barbarskim socializmom?

Ej, če bi kultura mogla, bi najbrže s korobači pognala svoje brambove do vseh vragov. Kajti oni, ki se postavljajo za kapitalistično družbo, so vedoma ali nevedoma naječji sovražniki prave kulture.

Sijajno literaturo imajo vsi narodi, pri katerih se je vdomačila umetnost pisanja. To ne velja le za Romané, Germane, Slovane, Helene in Britance: vzhodni narodi, Indi, Perzijci, Kitajci i. t. d. imajo prekrasna književna dela, le da je prevzetnost Evropeo-Američanov — poleg materialnih razlogov — največ zakrivila, da so ostala neznana izven svojih narodov.

Ali v dobi, ko imajo velike knjižnice polno resnično dragocenih del, imamo sredi Evrope in Amerike, v najponosnejših, najkulturnejših deželah še ljudi, ki — ne znajo podpisati svojega imena in prečitati volilne glasovnice.

Naše občudovanje sodobne kulture se znatno krči vpričo te resnice. Toda ostanimo pri ljudeh, ki se hodili v šolo. Vprašajte knjigotržce: Kakšne knjige se najbolj prodajajo? Čitajo li se največ dragoceni spisi veliki duhov preteklosti ali sedanjosti? Kaj še! Lahkega čtiva zahtevajo čitatelji, takega, da ni treba misliti ob njen, ampak da napenja pričakovanje od poglavja do poglavja, da vzbuja senzacijo. Če je "pikantno", ni prav nič treba, da bi imelo kakšno resnično literarno ceno. S problemi in takimi rečmi naj ostanejo pisatelji doma, če nočejo, da bodo njihove spise glodale miši, sami pa suhe skorje.

Drama velja že od starih Grkov za vrhunec poezije in gledališče za posvečen hram kulture. Po Evropi in po Ameriki le slabo uspevajo resna gledališča, kinematografi pa rastejo kakor gobe izza dežja.

Kinematografi ne zaslužijo pricipielne obsodbe. Zlasti za populariziranje znanosti bi lahko veliko koristili, gledalce bi lahko seznanjali s tujimi deželami. Človek bi nič ne dejal, če bi včasih tudi malo pošegetal občinstvo s kakšno komično sceno. Toda ogromna večina teh zavodov kaže dramatisirane indijanske storije, zlagane sentimentalnosti in nemoogoče izrodke bolnih fantazij. Pa so vedno tako prenapolnjeni, kakor da v njih plačujejo obiskovalcem izgubljeni čas.

Ko so svojčas v nekem gledališču igrali Shakespearove drame, je bilo včasih na odru več ljudi kakor v parterju . . .

Arhitektura dvajsetega stoletja je čudovito razvita. Hiše s šestdesetimi nadstropji znajo zidati; vsaka taka stavba je opremljena kakor posebno mesto, ima svoje požarne brambe, svoje železnice, v najvišjem nadstropju teče voda kakor v prvem, in zdaj so se tudi izvežbali, da grade take kolose v slogu, ki je tudi očem prijeten. Poleg tega znajo uporabljati vse, kar so nam podedovale minule dobe, in preteklost znajo spravljati v sklad z modernimi pridobitvami sedanjosti. Poleg tega imamo v velikih mestih zatohle, smrdljive luknje, ki jih človek ne bi porabil za hlev za svojo živino, pa prebivajo v njih ljudje — v celih gručah, tako natlačeni, da komaj dihajo, vlagi in nesnagi, v družbi bacilov in vsakovrstnega mrčesa.

Naša visoka kultura!

Ni dolgo, kar so naši chikaški umetniki izdali proglas, da ne bodo več razstavljali svojih del, če bodo še v nadalje o cenah in nagradah odločevale vsakovrstne dame, ki imajo z umetnostjo toliko stika kolikor njihovi klobuki, pa potem presojujejo slike in kipe s stališča neke zlagane morale ali pa po kvadratnem in kubičnem metru.

Astronomija je razgrnila neizmerne čudeže nebes; prodrila je v neskončne globočine vesolnosti, izmerila je pota nepremičnic, planetov, kometov, pokazala je, da je vesoljnost dom nešteti in raznovrstnih svetov; vse naše življenje pa je še vedno tako

určeno, kakor da je zemlja vse za dobo izmed rojstva in smrti, potem pa da pridejo nebesa, pekel ali pa vice.

Medicina je napredovala. Še ne zna premagati vsega, kar ugrožava človeško življenje, ali njen boj z boleznijo je dosegel že čudovite uspehe. Kirurgija skrpa človeka, ki je že takorekoč na kosce sesekan; mikroskop je našel bacile in dognali so, kako je mogoče pokončavati te male bestije. Spoznali so, da se v neštetih slučajih organizem sam reši zavratnih napadalcev, če se mu le toliko pomaga, da se okrepeča s primerno hrano, z zrakom in solncem. A leto za letom umre na milijone ljudi za jetiko, ker nimajo denarja, da bi se mogli za nekaj časa oteti delu in si poiskati razmere, ki bi jih ozdravile.

Taka je tista slavna kultura, ki jo morajo braniti, da je ne pokonča rdeči socializem.

Toda če je kultura le last male privilegirane skupine, ki mora sčasoma izgubiti sposobnost, da bi jo uživala, kakor degenerirajo rodbine, ki se može in žerijo le med seboj, tedaj res ni vredna, da bi jo branili tisti, ki so itak izključeni iz njenih hramov.

Socializem zahteva kulturo človeštva. Največji duhovi vseh časov niso ustvarjali za to, da bi si sadove njihove ženiálnosti prilastila peščica denarnih knezov, ki jih ne razume in ne zna ceniti. Producirali so za človeštvo. In socializem hoče dati človeštvu moč in sredstva, da si bo moglo izkrčiti pot do vseh duševnih bogastev ter jih pomnoževati od rodu do rodu.

Socializem ne uničuje nobene resnične kulture, ampak obogatiti je hoče in z njo oploditi njivo vsega človeštva.

Ali so socialisti pesimisti?

Zelo mnogokrat se sliši mnenje, da so socialisti pesimisti, to je, da vidijo vse črno. Toda socialisti niso pesimisti, ampak so optimisti. Zakaj so socialisti optimisti?

Socialisti ne zapirajo nikdar svojih oči pred mizerijo, ki jih obdaja — to torej ni pesimizem.

Socialisti odklanjajo krik miru in sprave, ker ni ne sprave niti miru.

Socialisti ne pustijo hipnotizirati ali uspavati sebe in druge v vero, da je vse lepo in sijajno na svetu.

Socialisti oklanjajo posnemanje ptiča noja, ki vtika glavo v pesek z namenom, da ne vidi nevarnosti.

Vse to ne kaže, da so socialisti pesimisti.

Socialisti se raje uče neustrašeno spoznavati probleme, ki nastajajo v človeški družbi.

Socialisti so optimisti, ker imajo vpogled v bodočnost in verujejo, da je mogoče izboljšati človeško družbo.

Socialisti so optimisti, ker verujejo, da bodo pomanjkanje, zločin, brezposlenost in vsa druga zla sedanje družbe odpravljena, čim se njihove ideje realizirajo.

Toda vi, možje in žene republikanske in demokratske stranke, — vi ki verujete, da se bo današnji sistem z vsemi njegovimi strahotami ohranil za večno, vi, ki verujete, da mora na milijone otrok vedno delati v rovih, v mlinih, tovarnah in beznicah; vi ki verujete, da mora na stotisoče deklet in žena za vedno prodajati svoja telesa in svoje duše za vsakdanji kruh; vi, ki verujete, da mora na milijone delavcev vedno pohajati po ulicah in prositi ponižno za delo; vi, ki verujete, da mora biti na svetu vedno mizerija, prostitucija in bolezen;

vi, ki verujete, da je bilo vedno tako in da tako ostane — vi ste največji pesimisti in črnogledci!

Če bi socialisti, organizirani v Socialistični stranki tako mislili kakor mislite vi, tedaj bi soglašali s profesorjem Huxlejem, ki pravi, da je najboljša, kar se more dogoditi našemu staremu planetu to, da ga zadene kak drug planet in ga sesuje v prah.

Toda socialisti ne soglašajo s tem mnenjem. **Prav dobro vemo, da na svetu ni bilo vedno tako in da ne bo vedno tako, kakor je danes.**

Socialisti vemo, da so bili pred sedanjim kapitalističnim sistemom drugi sistemi, slabši od sedanjega, in da pride zatem zopet drugi, **tisočkrat boljši od sedanjega!**

Socialisti smo optimisti in vzlic temu, da skušamo delavstvo zdramiti in mu prikazati zla kakršna so, se vendar ne oddaljimo od naše vnete vere v bodočnost, ki naj prinese človeštvu srečo in blagostanje. — R. K.

Kapital i kapitalisti.

Resnica je, da delo ne proizvaja vsega bogastva, kakor pravijo naši socialistični kritiki, toda moderni socializem ne temelji na teh trditvah, in tudi to vedo naši kritiki.

Kar so socialisti od nekdanj trdili in še trdijo, je, da ustvarja delo vso vrednost, kar je vsekakor nekaj drugega. Narava s sodelovanjem dela je izvor vsega bogastva, in poslužba delovne sile pri surovinah, s pomočjo strojev, ustvarja vrednost, ki se rabi in izmenjava v moderni družbi.

Voda v strugi reke ima svojo porabnost, toda izmenjevalne vrednosti nima. Ali čim se delovna sila vpreže k zidanju vodovodnih postaj, kjer so nastavljene vodne sesalke, ko se polagajo cevi, ki vodijo v hiše, v tovarne itd., dobi voda poleg svoje porabnosti tudi izmenjevalno vrednost. Človeška energija je tista sila, ki ji da izmenjevalno vrednost na trgu.

Če pravimo, da ima kapital svojo vrednost v produkciji, tedaj se misli pri tem na stroje, vodovode, cevi, sesalke itd. Toda kadar naši nasprotniki enostavno zamenjajo lastnike teh sredstev s "kapitalom", smatramo to jezikovno razlago za navaden švindal; kajti kapital je ena reč in lastnik kapitala je zopet druga reč. Vporaba besede "kapital" in "kapitalist" za eno in isto reč, je v naših očeh zločin napram logiki in zdravemu razumu.

Ves kapital, kakor sirovine, stroji, tovarne, železnice, premog itd., ima svoj izvor v poslužbi ali aplikaciji delovne sile v prvotnih ali naravnih izvori. Kapital je izražena energija dela in genija delavcev; suma je nadvrednosti, proizvajanje po delu v rokah lastnikov kapitala, kapitalističnega razreda, in se vporablja, da se izčrpljuje iz delavcev še več nadvrednosti. Plačano delo proizvede ali ustvarja v enem dnevu več dela, kakor pa vrednost, ki jo dobi delavec v obliki svoje plače.

Iz te nadvrednosti, ki narašča z vsakim dnem — in čim več delavcev dela v tovarni tem večja je ta nadvrednost — se kupiči v rokah posestnikov tovarn bogastvo — kapital.

Če pravimo, da so kapitalistični lastniki tako potrebni kakor kapital, ki so ga izželi iz delavcev vsled dolgih delovnih ur in nizkih plač, tedaj odgovarjamo socialisti, da je bilo to enkrat potrebno, toda danes ni več. Kajti resnični kapitalist ni danes več v tovarni, in ne vodi podjetja nič več osebno, ampak ima svoje plačane oskrbnike in predelavce, ki delajo zanj. Nekateri sicer še opravljajo ta dela, toda ti so redki in le taki, katerih podjetje je ali majhno, ali pa je podrženo večjim interesom.

Resnični kapitalist sploh ne vidi svojih delavcev in mnogokrat niti ne stanuje v kraju, kjer ima svoje tovarne. Njegova zadača so investicije in kuponi, ki jih reže iz profita prinašajočih delnic. Vse vodstvo tovarne je v rokah plačanih nastavljenecov, gori od oskrbnika, pa doli do navadnega delavca.

Industrijalni razvoj je dosegel stopnjo, kjer je operacija industrije vodena resnično potom neposredujočih delavcev, ki dovoljujejo, da jih neproduktivni kapitalistični razred oropa vrednosti, ki jo producirajo. Če bi bilo kapitalistično lastništvo odpravljeno, bi uprava industrije potom delavcev vseh strok tako napredovala, kakor preje in sicer brez kakšnih nepotrebnih nemirov, ker se je odpravilo lastnike. Če bi lastniki privolili v to izpremembo mirno in brez obotavljanja, bi bila družabna revolucija izvršena, in delavci bi bili lastniki in producenti.

Kapitalistična družba po vsem svetu se danes nagiblje na to smer in njen konec bi prinesel zaželjene socialistične cilje, kakor hitro bi se to realiziralo. Dokler se to ne zgodi, se bo razredni boj nadaljeval brez premirja.

Povzročitelja eksplozije na Wall Streetu v New Yorku še niso našli. Neki newyorški list piše, da ako so za eksplozijo odgovorni tovarnarji streliv, ki dovažajo sksplotivne stavbinskim podjetnikom v New Yorku, tedaj krivcev ne bodo nidkar našli. Ako je bil voz, naložen z eksplozivami, ki je eksplodiral na Wall Streetu, namenjen kakemu stavbinskemu podjetniku, tedaj se lahko tiste, ki so razstreliva prodali, toži od strani mestne občine in posameznikov za milijone dolarjev odškodnine. Temu pa se bodo vsi odgovorni faktorji skušali izogniti. Morda ne vsi: Ampak tisti, ki hočejo stvar potlačiti, so dovolj močni, da to store, ako ne pride vmes kak nepoklican faktor, ki bi dobil o eksploziji resnične informacije in jih objavil.

Ivan Molek:

SANJAČI.

Pred sto leti je bil Sanjač, ki je rad sanjal o nemunih rečeh. Zase se ni brigal, pač pa je vedno vtikal svoj nos v stvari, ki ne prinesejo človeku nobenih obresti. Njegov sosed, ki je bil praktičen človek, je sovražil sanjača.

Ni čuda, da ga je sovražil! Sanjač je govoril, da bi bilo dobro ujeti strela, ki se vije v oblakih in včasih udari v zemljo, in jo upreči, da bi vlekla vozove, dvigala skale in težki tovor ter nosila pošto. Izprva je sosed menil, da ima opraviti z navadnim norcem; ko je pa naš Sanjač dobil nekaj sumljivih ljudi, ki so mu pritrjevali, je dejal, da je nevaren.

Sanjač je tudi hotel, da bi se ujela para, ki puhti iz lonca. Kaj boš s paro, bedak? — je vprašal modri sosed. Stiskal jo bom in prisilil, da bo gonila voz, celo vrsto vozov, ladje, sesaljke, velika kovaška kladiva in druge reči, — je odgovoril Sanjač.

Sosed je mislil na soparico, ki uhaja iz lonca na ognjišču in se pristrčno smejal. Ta, ta bo vlekla nekaj! Sanjač pa je bil silno zgovoren kot so navadno vsi pokvarjeni ljudje. Rekel je, da bo voz, ki ga bo gonila para, lahko dirjal deset milj na uro. Pomislite, deset milj!

Sosed se je prijel za trebuh. Deset milj? Zaboga, kdo se bo pa vozil na takem vozu? Človek umre od piša, ki nastane vsled takega drvenja! Pripoveduj to svoji stari materi, Sanjač.

Sanjač je sanjal dalje. Zasanjal si je življenje svobodnega kmeta in prerokoval, da gradovi razpadajo v prah. Ali se mu je bledlo? Kako more kmet sploh živeti brez tlake? Tako je bilo od nekdanj in tako bo . . .

Sanjaril je tudi o politični demokraciji. Kakšna zver je to? So li ovsene pleve ali je gramoz? Sosed je lahko vzal oboje. To je država, v kateri tudi mi, navadni smrtniki lahko delamo postave, — je pojasnjeval Sanjač. Izbrali bomo izmed nas ljudi in jih poslali v glavno mesto, kjer bo vladar delil vlado z njimi.

Norost! Čemu je pa Bog dal cesarja? Kdo je še sploh kdaj na svetu delal postave razun cesarja in kralja in kdo jih bo?

Sanjač pa ni miroval. Pride čas — tako je kvasil — ko bodo ljudje, ti in jaz in naši sosede, živeli brez cesarja.

To je bilo že preveč. Zgodovina nam ni zapisala, kaj se je zgodilo s Sanjačem. Morda je umrl na natezalnici, lahko pa tudi na vešalih. Mogoče so ga ubili njegovi sosede, ki so trdno verjeli, da je Sanjač v zvezi s hudičem, in njegovo truplo so vrgli v reko. Dosti sanjačev je šlo s sveta po tej poti, toda zgodovinarji niso sanjači, da bi zabeležili vse malenkosti. Izjema je bila le tedaj, ako je Sanjač izdahnul na križu ali z razbeljeno železno krono na glavi.

Sanjač ni mrtev!

Pred stotisoč leti je živel Sanjač, ki se je zelo zameril svojim kratkonogim, dolgorokim in kosmatim rojakom. Tako jih je užalil, da so ga ubili in požrli.

Dejal je namreč, da bi bila skleda iz pečene gline boljša kot pa prazna školjka, katero vržejo morski valovi na breg. Mi, njihovi visoko civilizirani potomci jim lahko oprostimo ta greh. Najbrže niso razumeli Sanjača svojih dni, kajti njihov jezik je imel komaj petdeset besed in za pečeno glino še ni bilo primerne izraza. Toda Sanjač, dasi ubit in prebavljen, ni umrl . . .

Sanjač še živi. Neprenehoma sanjari in jezi sosedje. Sosedje umirajo in izginjajo, kakor da jih ni bilo, Sanjač pa pesti božji mir in zadovoljnost.

Srečamo ga v nesrečnem času, ko so se izpolnile grde sanje o odpravi telesnih sužnjev. Dvesto let je vladal božji red v gospodarstvu. Naenkrat pa pride Sanjač na krmilo vlade in po par letih so sosedje spoznali, da se ni svet podrl in da se lahko izhaja brez gospodarjev z živim blagom.

Hvalabogu! Zdaj bo enkrat mir. Železnica je prestala izkušnjo, z brzovjavom smo se tudi sprijaznili — in še kako nam je prav prišel, nisi se motil, Sanjač! — topovi so izpopolnjeni, cestni pometlač in konjski hlapec imata volilno pravico, dovolj je!

Ne bo miru, ne! . . . Ni dovolj!

Kaj si pa zdaj zasanjal, vrazji Sanjač?

Zasanjal sem tole: Kakor je vladarja države nadomestil državljani, tako mora vladarja tovarne nadomestiti delavec. Demokracija v politiki je mrtva brez demokracije v industriji. Proč z avtokracijo v vseh oblikah!

To je nemogoče!

Da — vse je nemogoče, kakor se prvič zasanja. Politična država je bila tudi nemogoča in ravno tako je bila svoboda kmeta in zamorca. Železnica je bila nemogoča, telefon in volilna pravica za državne zbornice; kaj ni bilo nemogoče? — Kaj so rekli Sanjaču, ko je govoril o letalu? Ali mu niso zelo modro zabrusili: Ti, kdaj pa je Bog dal človeku peruti? . . .

Nič ne pomaga; sosedje niso še danes prepričani niti ne bodo nikdar. Stotisoč let že cepajo v grob s trdno vero v srcu, da edino oni imajo prav.

Evo naših sosedov! Do pičice so podobni svojim očetom in praočetom, ki se vlečejo v ravnih in krivih črtah skozi tisoč generacij. Mislite si človeka, ki se drži z obema rokama za stremene na škornjih in vleče in vleče, da bi se dvignil s tal. To so oni, ki jim je v krvi, da lhnajo Sanjače. Tako jih je naslikal Upton Sinclair — in bogami dobro jih je pogodil.

Sto let od danes bodo linčarski sosedje zmešani z nečimurnim prahom njihovih sosedov iz kanibalske dobe in njihove modre pridige bodo ljudi ravno toliko zanimale, kakor danes nas zanima lajanje psa, ki je pred sto leti dobil breco na Starem trgu. Znan jim bo pa Sanjač iz leta 1920., kajti njegov spomenik bo stal pred zbornico v glavnem mestu svetovne federativne industrijalne republike.

Čujte, nezavedni in zakrknjeni! Zastonj je apelirati na vas, da se sprijaznite s Sanjači. V vaši krvi je, da jih sovražite, tepete in valjate v blatu. Ako bi delali drugače, potem bi sami bili Sanjači, ampak to vam ni zapisano. Zato nadaljujte! Nažite se Sanjačev! Mislite si, da ste prvaki, izvoljenci naroda, odrešeniki domovine, dobrotniki ljudstva, pravičniki in

od Boga poklicani voditelji — vse drugo pa naj vam bo sodrga. Tako so delali vaši predniki pred stotisoč, tisoč in sto leti — toda kdo se jih spominja? Evo, to je vaša kazen! Žrli so, kakor so žrli volkovi njihove dni. Ali morete povedati, kje počivajo volkovi?

Sanjači žive. In to je sreča za človeštvo.

Imenujmo jih tako — da bodo imeli linčarski sosedje saj eno zadoščenje — in ker jih razumemo, pojdimo za njimi! Blagor mu, kdor jih razume, kajti on bo živel z njimi.

UTRINKI.

Zastopniki newyorške legislature se niso ničesar naučili in tudi niso ničesar pozabili. Omejeni, kakor so, so zopet izključili socialistične zastopnike, katerim je ljudstvo ponovno poverilo mandate.

Večina, ki je glasovala za izključitev, je bila manjša kakor zadnjič in opozicija večja. Tudi niso izključili vseh pet zastopnikov, ampak le tri. Ostala dva sta sama podala resignacijo, ker nočeta sedeti v zbornici atentatorjev na državljanske pravice.

Zadeva izključitve še ni končana in se bo najbrže nadaljevala na sodiščih. Eno pa je gotovo: Reakcionarna večina newyorške legislature je pridobila socialistični stranki tisoče novih pristašev. Socialistična stranka je edina, ki je resnična braniteljica ljudskih in državljanskih pravic in ljudstvo je pričelo to spoznavati.

Čimvečje število glasov pridobi stranka pri prihodnjih volitvah, toliko sijajnejši bo njen protest in diktatura reakcionarjev se bo šibila pod težo moči socialističnega delavstva. Namen kapitalističnih trabantov, ki sede v zbornicah kakor je newyorška, se ne bo posrečil. Socialistični zastopniki se bodo vračali v zbornico toliko časa, da bodo v nji tudi ostali in sklepali zakone v korist ljudstva in pomedli z atentatorji, ki se v korist privatnih interesov skrivajo pod krinko patriotizma.

Francija ima novega predsednika. Bolnega Deschanela je nadomestil ministrski predsednik Millerand. Zunanja in notranja politika francoske vlade se s to premembo ne bo spremenila. Boj proti Rusiji bo nadaljevala in od svoje imperialistične politike tudi ne bo popustila.

Poročajo, da je Alexander Millerand prevzel predsedništvo republike pod pogojem, da se revidira francoska ustava v smislu, da se da predsedniku več eksekutivne moči. Politiki večinskih strank so mu to baje obljubili, kar pomeni, da se v Franciji pripravljajo tla še večji reakciji.

V Rigi se vrši mirovna konferenca med ruskimi in poljskimi zastopniki za sklenitev mru med tema dvema državama. Poljska militaristična klika, podpisana od imperialistov v Franciji in Angliji, hoče na vsak način preprečiti sklenitev miru, dasiravno je Moskva zelo popustila od svojih pogojev, ki jih je dala na svoji prvi mirovni konferenci s Poljaki. Na-

čelnik ruske mirovne delegacije je M. Joffe, poljske pa Jan Dombiski.

Joffe je dejal, da se želi Rusija izogniti zimski kampanji in če hočejo biti Poljaki količkaj pošteni in resnično žele mir, ne morejo prav nič ugovarjati ruskim mirovnim pogojem.

Isaac Don Levine poroča, da so ruski pogoji v splošnem sledeči: Ruska vlada je pripravljena dati poljski državi mejo vzhodno od črte, ki jo je določila zavezniška konferenca v Versaillesu. Na ta način dobi Poljska več ozemlja, kot pa so ji ga določili zavezniški diplomatje. Poljska dobi tudi vzhodno Galicijo, toda pod pogojem, da se da njenemu prebivalstvu pozneje priliko glasovanja, kjer se bo izreklo, kateri državi hoče pripadati. Od Poljske se zahteva priznanje litvinske, beloruske in ukrajinske vlade. Ruska vlada umakne vse zahteve, ki se nanašajo na notranja vprašanja Poljske. Ravno tako je umaknila zahtevo za kontrolo nad železnico do Grajevega, ki bi imela služiti Rusiji kot direktna zveza z Nemčijo.

“Mir ali vojna odvisi sedaj od Poljske”, je dejal Joffe. Elementi v poljski republiki, ki zahtevajo mir, so sicer močni, toda militariste, ki hočejo nadaljevanje vojne, podpirajo zunanje, sovjetski Rusiji sovražne sile.

Na vsak način bi bila sedaj dolžnost poliskega ljudstva, ki je sito militaristične igre, prisiliti svojo vlado, da sklene z Rusijo mir, katerega ne potrebuje poljsko ljudstvo nič manj kakor rusko. V interesu vse Evrope in vsega sveta je, da se preneha s klanjem ob ruskih mejah. Glavna ovira sklenitvi miru so sedaj Poljaki, s katerimi se igra mala peščica evropskih in drugih militaristov, navdahnjenih z imperikalizmom in pa z brezmejnimi sovraštvom do Rusije. Ako Poljaki ne sklenejo miru sedaj, ko so ruski pogoji vsekakor sprejemljivi in “častni” tudi za visoko poljsko gospodo, bodo pognali poljski narod v še večjo pogubo. Poljska žlahta se igra z ognjem, ker se zaveda, da ji mora prej ali slei doigrati. Življenje si hoče podaljšati s porazom Rusije, toda spoznala bo, da so to slabi upi.

Mirovna pogajanja med Rusijo in Finsko, ki so se pričela 6. junija, so končana. Vršila so se ves čas, razun par presledkov, ki so nastali vsled prevelikih nesoglasij med obema delegacijama. Pogodba je poslana ruski in finski vladi v potrdilo in če ne bo kakih posebnih zaprek, bodo med Rusijo in Finsko kmalo zavladali prijateljski odnošaji. Brzojavne in poštne zveze se obnove in v prometnem oziru daste obe deželi druga drugi koncesije na železniških in pomorskih potih. Vojni in civilni ujetniki, ki jih imate obe deželi, se izpuste. Finska industrija je v dobivanju surovin zelo navezana na Rusijo, in ravno tako je odvisna od ruskega trga. Finska je dala Rusiji izdatne koncesije za rabo finskih železnic in pristanišč, ki so v izvrstnem stanju. Rusija pa bo preskrbljevala Finski razne potrebščine, ki jih rabi v industriji in za druge svrhe.

Z razgrnjenimi ruhami se ne prepreči prihod dneva.

Maksim Gorki:

HUDIČEVI SPREHODI.

(Nadaljevanje.)

“Hm, to ni drago? Spominjam se še, da sem za svoje najboljše delo sprejel le osemstopenajst rubljev, in sem skoro celo leto delal. Torej, kdo stane tukaj?”

“Vaša žena,” odgovori hudič.

“Tako, tako?” reče pisatelj. “Ej, kako dobro... za njo... In ta gospa? Jeli to moja žena?”

“Seveda, to je ona... Zdaj pride tudi njen mož.”

“Postala je pa zelo ljubka... in kako krasno opravljena! M-m-mož, ste dejali? Kakšen jednat, zdrav človek, njegov obraz je sicer precej buržuazijski... zdi se pa vendar dober človek. Obličje sicer precej neumno! Da, celo nizkotno... sicer pa ravno taki obrazi ugajajo ženskam.”

“Hočete, da mesto vas zavzdihnem?” reče hudič in pogleda pisatelja s sarkastično zasmehljivim pogledom. Ta pa se je ves vtopil v prizor.

“Kako jasni obličji, polni veselja do življenja imata! Zdi se, da sta z življenjem res zadovoljna. Ona ga gotovo ljubi? Ali ne veste tega?”

“Seveda ga ljubi, zelo,” reče hudič.

“In kdo je on pravzaprav?”

“Uslužbenec v neki modni trgovini.”

“Uslužbenec v neki modni trgovini?” ponavlja pisatelj počasi in dolgo ne spregovori besede. Hudič ga pogleda ter se veselo nasmehlja.

“Torej kako vam vse to ugaja?” vpraša ga.

Pisatelj povzame z vidnim naporom:

“Imel sem vendar tudi otroke. Ne? Da, vem, živijo... imel sem torej otroke, sina in hčer. Takrat sem si mislil: Sina imam, s časom bo pošten človek...”

“Poštenih ljudi je v življenju mnogo. Življenje rabi popolne ljudi,” reče hudič mrzlo, ter požvižgaje neki poulični napev.

“Sodim, da trgovski uslužbenec ne more biti dober vzgojitelj... in moj sin...”

Prazna pisateljeva črepinja se je žalostno majala.

“Glejte vendar, kako jo objema! Ta dva živita izredno veselo!” vzklikne hudič.

“Da-a, kakšen pa je ta uslužbenec? Ali je bogat?”

“Oj, bolj ubog je bil nego jaz, bogata je le vaša žena.”

“Moja žena? Odkod pa je nenadoma obogatela?”

“Iz prodaje vaših pisateljskih del.”

“Takooo?” reče pisatelj, ter rahlo ziba svojo golo prazno glavo. “Torej je jasno, da sem večinoma delal za nekakšnega trgovskega uslužbenca?”

“Radi mene bo že tako nekako”, pritrđi hudič z veselim smehom.

Pisatelj pa pogleda v tla in reče:

“Pospremite me v grob!!!”

Tema je bila, dež je lil v potokih, na nebu so

plavali težki oblaki, in pisatelj je korakal klopota-joč s kostmi urno proti grobu. Za njim pa je stopal hudič ter veselo žvižgal.

* * *

Čitatelj je seveda razočaran, ker se je leposlovja že nasitil, tako do mu oni pisatelji, ki pišejo po njegovem okusu, ne ugaja več. V gorenjem slučaju bo bržkone tudi nezadovoljen, ker mu nisem pripovedoval nič o peklu. Ker je čitatelj po vsej pravici prepričan, da pride po smrti v pekel, bi seveda že pri svojem življenju rad kaj doznal o peklu. Žal, s tem mu ne morem postreči, ker pekla ni, namreč plamenečega pekla, ki bi si ga tako lahko predstavljali. Zato pa je nekaj drugega, kar je — nesorazmerno strašnejše.

Ko hitro reče zdravnik o tebi sosedom: "Mrtev je!". . . vstopiš v neki brezmejni, razsvetljeni prostor, to je kraj spoznanja tvojih napak in tvojih zmot.

V grobu ležiš, v ozki rakvi in pred teboj se odigrava, v krogu se sukajoč, tvoje bedno življenje. Giba se pred teboj mučno počasi — od prvéga zavednega koraka, pa do zadnjega hipa tvojega življenja. In ti vidiš vse, kar si v svojem življenju sam predseboj skrival, vso laž, vso podlost in nizkost svojega življenja, znova misliš vse svoje nekdanje misli, vidiš vsak pregrešek, ki si ga storil, vse življenje prične s kraja, vse točno na las! In da je muka večja, postane ti vrhu tega jasna, da hodijo po oni ozki, brezumni poti, po kateri si hodil ti, še vsi drugi, ki se med seboj suvaje, ki tekajo in — lažejo. Ti razumevaš in jasno vidiš, da vsi ti to delajo, da bodo nekoč morali izvedeti kako sramotno je živeti tako podlo, brezdušno življenje.

Ti vidiš, kako drve vsi v pogubo, ali opominjati jih ne moreš; ne dvigneš nobenega krika, ne ganeš se, in želja pomagati ljudem ti povsem brezplošno razjeda dušo.

Prijetno stanje, kaj ne?

Tako se vleče tvoje življenje venomer v krogu pred teboj mimo; kmalu vidiš začetek, kmalu konec istega. Delo tvoje zavesti nima konca, tudi ne bo imelo konca. . . in grozne muke tvojega čustvovanja ne nehajo nikoli. . . nikoli!

Drugo potovanje.

Čitatelju morda ne bo neznano, da so med pisatelji ljudje, ki zamenjujejo pisateljski poklic z onim krojača; uporabljajo namreč svoje pero kakor iglo, s katero šivajo tkanino svoje domišljije v obleko za resnico, da ji pokrijejo goloto. Taki pisatelji so potrebni, ker je mnogo bralcev, ki jim je resnica edina ženska, katere ne marajo videti gole. Po njihovem mnenju je resnica na vsak način stara in grda. Tudi med mojimi znanci je tak krojaški pisatelj. Sicer dosedaj ni napisal niti vrste, vendar pozna duh časa prav dobro, in ko se mu bo zdelo potrebno, bo napisal gotovo nekaj prav optimističnega, pomirjujočega kakor želodčne kapljice, polno najlepših nad in najsijajnejših vidikov v prihodnjost, vse seveda natrpano s citati, zato pa brez ozira na dejstva in brez vsakega sledu originalnosti.

Resnica se bo v tem stvoru prikazala ne samo -do stojno oblečena, temveč tudi ljubica, ker moj znanec je mož — z okusom.

Te dni me je obiskal ter me zapletel v razgovor o različnih zanimivih rečeh. Spominjam se, da je začel pri Adamu, ter ga pohvalil namreč zato, ker si je prepasal boke ter s tem odkril načelo hlač. Potem se je dalj časa z dopadajenjem pomudil pri dejstvu, da ne najdemo na zemlji — če le prav pazljivo opazujemo — ničesar, kar bi ne bilo odeto. Ceste so odete z blatom ali prahom, doline s stravo, gorski vrhovi s snegom, tudi nebo se često zagrinja z oblaki in vsakih štiriindvajset ur enkrat v nočno tmino.

"Oj koliko modrosti je v naravi!" je pri tem vzkliknil s polnim navdušenjem. Potem je govoril tudi o človeku.

"Vidimo", je dejal, "da so tudi ljudje vedno pokriti in da se neprestano trudijo, da bi kaj prikrili. . ." Nato je navedel celo vrsto dokazov za tozadevno veliko človeško modrost. . . Zares se ne spomin več vseh teh dokazov in dokazil, če se ne motim, je med drugim navedel zgled naših žensk, ki baje s svojimi žalnimi oblačili prikrivajo le na nekak način svoje veselje nad smrtjo soproga. Potem je navedel tudi časnikarje, ki običajno s citati iz ptujih plodov zakrijejo pomanjkanje lastnih misli in izrazov. . .

Ker sem se pri njegovem govoru dolgočasil, sem se delal, kakor da bi mu pritrjeval, s tiho nado, da mu bo na ta način samo ob sebi prešlo veselje nad svojim klepetanjem.

"Slednjič, le poglejte!" je nadaljeval ter pokazal na pregrinjala pred oknom, "mi se skrivamo celo pred solncem! Oj, kakšno čudovito soglasje je v tem splošnem prikrivanju! Da, celo solnce pokriva blesteči svit svojih žarkov s — svojimi madeži."

Tedaj sem bil naravnost očaran. V svojem srcu pa sem si mislil:

Ta človek, ki tolikanj zaupa ljudem in je tako prepričan o njihovi modrosti, je prav gotovo pogrešil nekaj zelo nizkotnega in ostudnega, da stremi tako silno po — prikrivanju. Ali izkazalo se je nekaj povsem drugačnega.

"Vidite torej, gospod," je dejal, "kako se ves svet, od najmanjšega praška pa do solnea ves odeva. Kaj pravite zdaj k temu?"

"Jaz? Da; to je seveda zelo zanimivo," mu odvrnem.

"Aha! Tedaj mi pa, prosim, pojasnite, zakaj ste — pisali o hudiču?"

Če bi me bili nenadoma imenovali za ministra, manj bi se bil začudil negoli sem se pri tem vprašanju.

(Dalje prihodnjič.)

Če hočete mir, agitirajte za socializem. Socializem bo odpravil vzroke, ki povzročajo vojne. Zato ni dovolj, da ste samo nasprotnik vojne, ampak je potrebno, da se pridružite tistim, ki se bore za odpravo današnjega družabnega sistema, ki je odgovoren za vojne in vse, kar je z njimi v zvezi.

Glasovi iz našega gibanja.

SODRUGOM.

Doba dela je tu. S pridružitvijo J. S. Z. k socialistični stranki se je odprlo novo polje za našo agitacijo.

Dolge, bobneče fraze so nepotrebne. Kdor se zaveda velikosti sedanjega časa, ta ve, da je organizacija edino mesto, kjer je sila proletarijata.

Delavstvo je poklicano, da odpravi sistem, ki tlači današnjo družbo. Ta naloga je danes delavstvu jasnejša, kot kdaj poprej. Čas prihaja, sodrug, ko bo treba vršiti naloge, ki nam jih bo dala nova družba. Raditega ne smemo biti nepripravljeni. Naša sila pa je le v organizaciji. Vsaka druga forma je brezpomembna.

Volitve se bližajo. Za delavstvo ni vseeno, kdo je v Washingtonu. Dosedanje izkušnje nam govore dovolj jasno, kaj pomeni diktatura sovražnikov delavstva.

Vaš odgovor na apel tajništva J. S. Z. v pomoč volilni kampanji je bil sijajen. Izpolnimo še druge dolžnosti. Agitirajmo in reorganizirajmo, podsetorimo naše vrste. Vsak sodrug naj ima na vidiku, da je delo za socializem tudi delo za boljšo bodočnost človeštva.

Ne pozabite, da je v ječi doli v Atlanti sodrug Debs, človek, ki je vse svoje življenje posvetil boju za proletarijat. Sedaj pričakuje on odgovora ameriškega delavstva... in naš odgovor je: ZMAGA!

Pripravimo se na bitko dne 2. novembra za naše kandidate.

Živel socializem!

Joško Oven, organizator J. S. Z.

Zdrava kritika.

Herminie, Pa. — V 679. številki Proletarca z dne 16. septembra sem čital opazko, kako slabo upanje ima sodrug L. Britz o pennsylvanskih somišljenikih, kar se tiče agitacije za naše glasilo Proletarca.

Jaz mu priznam, da se je vodila proti Proletarcu za časa vojne velika opozicija. Sodrugi Britz je sam omahoval, dasiravno je bil več let dober agitator tega lista. Dobro se še spominjam njegovih besed, ki jih je govoril premogarjem, da predno prično kopati premost, naj vzamejo v roke "Proletarca", da bodo iz njega izprevideli, v čigavo korist ga bodo kopali. Te besede so bile resnične takrat in so resnične danes. Proletarec je socialistično glasilo danes kot je bil takrat; čemu potem omahovanje? Primimo se dela vsi, ki čutimo v sebi razredno zavest.

V času vojne so bili na delu, da uničijo Proletarca, različni elementi z enim ciljem. Na vsak stavek so prežali denuncijanti in na drugi strani tisti, ki jim je bil list premalo radikalen. Slednji so odtegnili listu mnogo aktivnih sodrugov. Pri tem se spominjam lawrenške konference, ki ni prinesla ravno dobrih posledic za naše gibanje. Recimo, da je bil njen namen dober in pošten, ampak njene posledice so bile škodljive socialističnemu gibanju med našim delavstvom v teh krajih. To se seveda dogaja med

vsemi narodi. Iz napak, storjenih na vseh straneh, se lahko učimo in za naše gibanje je potrebno, da se učimo.

Mnogi ljudje, ki so tudi nasprotniki sedanjega sistema, gledajo samo v Rusijo in kažejo na njene revolucionarne uspehe. Pri tem pa tudi hočejo, da se preobrati v drugih deželah izvrše tako, kot se je v Rusiji. V tem pa delajo napako, ker se ne morejo poglobiti v dejstvo, da so bile razmere v Rusiji čisto drugačne od razmer v drugih deželah.

V raznih drugih deželah je stari sistem še utrjen. O kaosu v armadi in v državnem aparatu ni govora. Navadne štrajke se razbija z oboroženo silo. Na stotisoče delavcev je še nezavednih, ki se prodajajo, namenoma ali nenamenoma, kapitalističnim interesom. V takih razmerah moramo delati tako, kot se delati more, da se dosežejo uspehi.

Mi smo sedaj v volilnem boju. Socialisti imajo svoje kandidate za vse važnejše urade. Vodimo volilno kampanjo za naše kandidate in s tem propagando za socializem. Če bi bilo dovolj zavednega delavstva bi lahko pridobili z zmagami pri volitvah precejšnjo moč. Ako bi bile velike strokovne organizacije navdahnjene s socialističnim duhom, b z njimi dosegli nadaljne uspehe. Mi hočemo vzgojiti delavstvo, da postane zavedno in da se organizira. Le s takim nam bo mogoče voditi uspešen boj.

Na podoben način vodi svoje boje italijansko delavstvo. Na eni strani v parlamentu in na drugi strani z delavskimi strokovnimi organizacijami gre proti svojemu cilju. Ker ima tam delavstvo moč, si vlada ne upa proti njemu nastopiti z brutalnimi sredstvi, kot so v navadi v tistih državah, kjer je delavsko gibanje še šibko.

Mnogim ljudem se zdi družabni razvoj prepočasn, pa bi ga želeli pospešiti. Ako se spravi sedanj gospodarski sistem v kaotično stanje, bi se s tem zelo približalo revoluciji. S takim kaosom se seveda silno oslabi gospodujoči razred. S kaosom se ne poslabša samo stanje gospodujočega razreda, ampak tudi delavstva. Tudi kaos je plod razvoja in kjer pride, so pogoji, ki ga povzročijo. V znamenju največjega kaosa se je nahajal ruski caristični, fevdalni sistem nekoliko mesecev pred revolucijo in na ta način so bili dani vsi pogoji za preobrat. S tem pa še ni rečeno, da se vrši enak proces v vseh deželah. Ker se ne vrši, tudi socialistična taktika ne more biti v vseh deželah enaka.

Velika večina ameriškega delavstva ima volilno pravico. V jeseni bo pa imelo priliko, da se izreče za ali proti socializmu. Morda — ali bolje — skoro gotovo bo še glasovalo za sedanj sistem. Kljub temu bo armada socialistov silno narasla. Če pa še ne pričakujemo popolne zmage pri prihodnjih volitvah, ker večina delavstva ni še na naši strani, je tudi ne moremo pričakovati z nasilnimi boji. Iz tega lahko črpamo nauk, da se moramo organizirati, širiti našo literaturo, pridobiti delavske strokovne organizacije za socializem in izrabiti vse prilike za našo propagando. Druge poti ni. Glasovnica je za delavstvo v Zedinjenih državah dobro orožje. Posluži nam se je v dovolj veliki meri za svoje interese, pa se vladajoči

faktorji ne bodo upali izključevati naših zastopnikov, kakor so že storili v več slučajih sedaj.

Kritika je dobra in je slaba; lahko izboljšuje in lahko razdira. Več kritikov je tistih, ki razdirajo, kot pa tistih, ki grade. Razdirati ni težko. Vsakdo je sposoben tega dela. Za gradnjo velike hiše je treba delavcev raznih strok, od arhitekta doli do navadnega delavca. Različnih sposobnosti je treba, da se jo izgotovi. Socialistična družba bo ogromna stavba. Socializem potrebuje radi tega ogromno število delavcev z različnimi sposobnostmi, med njimi tudi kritikov, ki znajo povedati, kaj pri gradnji ni pravilno in kako je treba postopati, da bo delo popolnejše in uspehi boljši.

Delavci, organizirajte se v socialistične klube. Širite socialistično časopisje. Pridobivajmo našemu Proletarcu novih naročnikov. Podpirajmo ga. Mnogo se govori in piše zadnje čase o solventnosti. Skrbimo, da bo tudi Proletarec solventen.

Našim delavcem priporočam, naj postanejo državljani. Mnogi so že, tisti, ki še niso, pa naj se potrudijo, da dobe državljske pravice. Kar se, tiče naše okolice, sem pripravljen kandidatom za državljanstvo iti na roko in jim dati vse potrebne informacije. Naj se reče o volilni pravici karkoli, je treba vendarle priznati, da je za ameriško delavstvo zelo dobro orožje, če ga zna rabiti v prid svojih interesov.

Tone Zornik.

(Opomba.—Rojaki v Herminie in okolici, pristopajte v naš socialistični klub št. 69, JSZ. Naše seje se vrše vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 2. popoldne.—Na članice kluba apeliram, naj se redno udeležujejo sej. Kapitalistična propaganda se je zadnje čase med ženstvom zelo pospešila; denarni interesi ga hočejo pridobiti, da bi glasovalo za kapitalistične interese, ki jih zastopajo stare stranke. Zato je potrebno, da prihajate na seje, da se poučite o vaših sedanjih nalogah v boju za socializem, ki je edini resnični prijatelj ženske emancipacije. — A. Z.)

NAŠIM KLUBOM V PENNSYLVANIJI NA ZNANJE.

Sodrug Joško Oven je odšel dne 28. septembra v Lawrence, Pa., kjer bo govoril dne 2. oktobra na zabavnem sestanku kluba št. 184 J. S. Z. Ker je čas za organiziranje njegovih shodov omejen, se ti shodi nemorejo organizirati iz Chicage, ampak bo prevzel to skrb za tamkajšnje okrožje lawrenški klub št. 184, ki bo sklical konferenco tamkajšnjih tajnikov, da uredi vse potrebno za te shode.

Klubi v Pennsylvaniji, ki so izven tega okrožja, pa bi želeli imeti shode v času, ko se mudi sodr. Oven v Pennsylvaniji, naj javijo svojo željo tajniku kluba št. 184, sodr. JOHN TERČELJU, Box 161, Lawrence, Pa.

Sodrug Oven nastopa na shodih, organizira nove in reorganizira stare neaktivne socialistične klube, pobira naročnino na Proletarca in prodaja knjige, ki jih ima list v zalogi. Skratka: opravlja kot organizator J. S. Z. in zastopnik "Proletarca" vse posle,

ki so v zvezi bodisi z J. S. Z. ali pa z njenim glasilom "Proletarcem".

Sodrug Oven je star sodrug in dober govornik ter pozna socializem iz temelja. Kot takemu bo mogoče dati vsem najzanesljivejše informacije bodisi glede sedanje predsedniške kampanje ali socialističnega gibanja sploh.

TAJNIŠTVO J. S. Z.

JUGOSLOVANSKEMU DELAVSTVU

v Chicagi naznanjamò, da se bo vršil v nedeljo, dne 17. oktobra ob 2. uri popoldne kampanjski shod v Narodni dvorani na W. 18th st. in So. Racine ave., ki ga priredi slovenski socialistični klub št. 1, JSZ. Nastopili bodo razni govorniki — tudi angleški. — Tajnik.

Iz Waukegana, Ill., poročajo, da se je reorganiziral slovenski socialistični klub. V sporazumu s klubovim članstvom je prevzel zastopništvo Proletarca za Waukegan in North Chicago sodrug Frank Mivšek, 1108 Prescott St., No. Chicago. Somišljenike v teh dveh naselbinah prosimo, naj mu gredo na roko pri agitaciji za Proletarca.

Iz Clevelanda piše sodrug Anton Grden, tajnik socialističnega kluba št. 27, da vsled pomanjkanja časa ne more vršiti dela, ki ga ima kot zastopnik Proletarca, v toliki meri, kot bi bilo potrebno. Raditega je prevzel zastopstvo sodrug Louis Malich, 6408 St. Clair Ave. Naročniki v Clevelandu, ki žele ponoviti naročnino, ali se naročiti na Proletarca, naj se obrnejo na A. Komarja, L. Gorjupa, L. Maliča ali pa na tajnika kluba št. 27, A. Grdena.

Sodrug A Bertl iz Martin, Pa., je poslal pet novih naročnin. Pisal je tudi po nove zastopniške listine, da bo nadaljeval z delom za razširjenje Proletarca.

Agitacija za nabiranje naročnikov Proletarcu postaja vedno večja. Novi zastopniki se oglašajo in stari so postali aktivnejši. Razni sodrugi in sodruginje nabirajo prispevke v podporo listu in vse to dokazuje, da naše delavstvo hoče ohraniti list, kakor je Proletarec. Pri agitaciji imajo težave, ki pa so neizbegljive pri delu za socialistični propagando. Teh žav se nismo strašili v preteklosti in se jih ne bomo v bodočnosti. "Naprej za naš tisk in našo organizacijo", je geslo zavednega delavstva, združenega v J. S. Z.

Na shodih, ki jih je obdrževal podpredsedniški kandidat socialistične stranke, sodrug Stedman in drugi govorniki po zapadu, so bile ogromne udeležbe. Za stranko vlada vsepovsod med delavstvom veliko zanimanje. Na socialističnem shodu v San Francisco, Cal., na katerem je govoril poleg drugih tudi Seymour Stedman, se je nabralo nad \$1,600 v kampanjski fond. Literature se je prodalo na tem shodu za nad tisoč dolarjev. Enaka poročila prihajajo iz vseh drugih držav.

LISTU V PODPORO.

Gray, Pa.—John Granda, \$1.00; po 50c: Joseph Setinšek, Frank Kenny in Geo. Gosich; po 25c: Anton Jeler, Chas. Fanšek in Joseph Žeker, skupaj .....\$ 3.25

Bon Air-Johnstown, Pa.—Po 50c: Anton Peršin, Math Pristavec, John Kušar in John Bizjak, po 25c: Jos. Pucelj, Anton Zalar, Fr. Pristavec, John Svete, Joseph Medle, skupaj 3.25

Dunlo, Pa.—(Nabrano na pikniku social. kluba). Frank Miksieh, \$1.00. po 50c: Toney Poje, Jože Volčjak, M. Milavec, Toney Hribar in Andrew Kašča; po 25c: Jernej Lebad, Nick Charne, Alois Zupančič, Joseph Bavdek, A. Zalar, Frank Kočevar, Anton Gerbee, Louis Bavdek; John Kreban, 15c; Frank Kaučič, skupaj 5.90

West Allis, Wis.—Po \$1.00: John Fedran, S. Suban, Ralph Chaplak, John Wohlgemuth, John Ermenc, Mary Šimone in Lawrence Mesarich; po 50c: John Camerluk, Mary Schuler, Frank Čandek, Frank Brenkus, Joseph Saje, Frank Senyak, John Rezel, John Lenko, John Krame, Math Sagadin, Frank Cirei, Frank Banko; po 25c: Jernej Oblak, Joe Gorsin, John Spehar; Frank Žlebnik, 15c; skupaj... 13.90

Chicago, Ill.—(Nabrano na veselici društev JSKJ.) Po \$1.00: Anton Zbašnik in Jacob Vehar; G. J. Porenta, \$1.50; po 50c: Frank Majna, Frank Grdanc; po 25c: Anton Zidarich in Anton Kos, skupaj 5.00

Chicago, Ill.—(Nabrano med delegati in delegatinjami konvencije JSKJ.) Po \$1.00: Paulina Ermenc, Frances Koščak, Frank Gregorka, Martin Oberžan; po 50c: Mihael Rovanešek, Jos. Pishler, Louis Balant, L. Champana, Frank Skrabec, V. Pirc, Frank Zorich, Ivan Varoga, neimenovan, L. Slabodnik, Joseph Udovich, Anton Celarc, John Movern; po 25c: N. Kasteve, neimenovan, skupaj..... 11.00

V. Pugelj, na potovanju za Prosveto.... 1.00

Aliquippa, Pa.—Jack Kotar 1.50

Johnstown, Pa.—John Bombach 1.25

Cleveland, O.—Anton Grden 1.60

Conemaugh, Pa.—Društvo Danica št. 44, SNPJ. 10.00

Detroit, Mich.—Paul in Frances Ocepok, \$2.50; Paul Pristevc in Math Logar, po 50c; skupaj 3.50

Collinwood, O.—Mike Podboy, 50c; Joe Kunčič, 50c; skupaj 1.00

Chicago, Ill.—Joseph Steblay, \$1.50; Joško Oven, \$1.10, skupaj 2.10

Skupaj .....\$ 64.25

Zadnji izkaz 391.59

Skupaj do 27 septembra \$455.84

ZAKAJ JE VEČINA VSEUČILIŠČ KONSERVATIVNIH?

Včasih si je skušal kdo raztolmačiti, zakaj je večina ameriških vseučilišč in višjih učnih zavodov konservativna, plus tega, da so vsi učni zavodi več ali manj kontrolirani po kapitalističnih interesih. Direktni vzrok, da so ti zavodi konservativni, je namreč v tem, da ma 37 vseučilišč in kolegijev naložen svoj "produktivni kapital" v bondih ameriških železnic. Pennsylvansko vseučilišče, ki je izključilo prof. Scott Nearinga, ima vloženih v železnicah skoraj pet milijonov dolarjev. Vseučilišče Columbia, ki se je izkazalo zlasti v teku vojne za zelo reakcionarno, ima v železnicah več kot pet milijonov dolarjev.

Naravno je, da se železniške družbe ponašajo s temi vlagatelji kapitala. Te družbe vedo, da bodo ti zavodi odvrčali vso propagando za podružabljenje železnic in da bodo vedno na strani privatnih posestnikov železnic. Spodaj slede številke, ki kažejo splošne svote, ki jih imajo vložene razna vseučilišča in drugi učni zavodi kot "produktivni fond", in vloge, v železniških podjetjih.

Ime vseučilišča ali Kolegija:	A. Skupne vloge pri železniških družbah.	B. Produktivni fondi leta 1918.
Alfred	\$ 23,000	\$ 422,865
Amherst	1,321,489	2,800,000
Beloit	47,100	1,418,494
Boston	144,200	2,457,301
Brown	1,807,300	581,911
Carnegie Inst.	6,181,000	9,150,000
Catholic Univ.	1,407,700	3,730,005
Columbia	5,145,600	33,457,436
Dartmouth	1,155,600	4,184,587
George Washington	48,300	489,982
Harvard	8,712,360	28,448,701
Illinois	10,000	648,872
Kalamazoo	75,150	623,843
Mass. Inst. of Tech.	2,626,800	4,811,385
Middlebury	61,900	547,389
Minnesota	65,000	1,647,059
Moent Holyoke	594,205	1,459,379
Uew York Univ.	433,050	1,395,657
Northwestern	96,800	4,112,414
Oderlin	692,650	2,802,424
Pennsylvania	4,684,400	6,064,406
Princeton	3,526,400	5,562,750
Rochester	440,800	2,335,968
Simmons	619,000	2,374,939
Smith	1,001,400	2,201,883
Trinity	819,340	1,250,000
Tufts	182,300	2,220,000
Vassar	1,530,550	1,800,000
Vanderbilt	444,000	2,420,000
Wellesley	1,099,100	2,727,159
Wells	188,300	521,720
Western Reserve	729,600	3,445,137
Williams	1,252,894	2,506,006
Yale	8,211,400	18,431,454
Chicago	7,543,396	23,283,563
Cornell	3,053,341	14,670,993
Pennsylv. College	16,313	420,000

Skupaj \$65,811,738 \$201,400,671

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, E. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRIČ, E. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, E. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 5315 Butler St., Pittsburgh, Pa.

1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 6006 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROSELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 135, West Mineral, Kans.

1. porotnik: BRANC TEROPČIČ, R. 1, Bonanza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VEHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštnih, Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Union National Bank in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnji popravi.

VABILO.

Cuddy, Pa. — Društvo Narodna Zmaga, št. 148, SDPZ., priredi v soboto 2. oktobra veselico v korist društvene blagajne. Priredba se vrši v prostorih br. L. Bašelja. Začetek zabave ob 6. zvečer. Vstopnina za moške \$1.00; dame so vstopnine proste. — Slovensko občinstvo od tu in okolice uljudno vabimo, naj se polnoštevilno vdeleži te veselice. Za postrežbo in neprisiljeno zabavo bo preskrbljeno. Na svidenje dne 2. oktobra zvečer. — Odbor.

Cleveland, O. — Naznanjam članstvu društva Delavec št. 51, SDPZ., da mora vsakdo plačati v mesecu oktobru in novembru po 50c v društveno blagajno. Leto se bliža h koncu in ker nismo imeli nobene veselice, mora članstvo direktno prispevati v blagaj-

no. Treba bo plačati društvene uradnike in razne druge društvene potrebščine in v ta namen so določeni ti izredni prispevki. — Ob enem naznanjam, da se bom s 1. oktobrom preselil na 6402 Orton Court. — John Zaletel, tajnik.

Imena in naslovi uradnikov
društev S. D. P. Z.

za leto 1920.

Boritelj, št. 1, Conemaugh, Pa.

Predsednik: Fr. Dremelj, 453 Chestnut St.; tajnik: Bl. Brezovšek, box 302; blagajnik: Martin Jager, box 302. Vsi v Conemaugh, Pa. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v dvorani sv. Alojzija.

"Pomočnik", št. 2, Johnstown, Pa.

Predsednik: John Zupan, 417 Woodland Ave.; tajnik: Joseph Budna, 420 Ohio St.; blagajnik: Michael Cenc, R. 7, box 11. Vsi v Johnstown, Pa. Seja vsako prvo nedeljo v Slov. Delavskega Doma.

"Zaveznik", št. 3, Franklin Conemaugh, Pa.

Predsednik: Mike Vadnjak, Park Hill, Pa.; tajnik in blagajnik: Louis Krašna, box 218, Conemaugh, Pa. Seja vsako prvo nedeljo v Slov. Izobraževalnem Domu.

"Zavedni Slovenec", št. 4, Lloydell, Pa.

Predsednik: Jofef Meden, box 41; tajnik: George Jakopin, box 76; blagajnik: Frank Kotar, box 76. Vsi v Lloydell, Pa. Seja vsako 1. nedeljo.

Nova Doba, št. 5, Ralphton, Pa.

Predsednik: John Divjak, box 56; tajnik: Paul Les, box 87; blagajnik: Martin Korošec, box 256. Vsi v Ralphton, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo.

"Zvesti Bratje", št. 6, Garrett, Pa.

Predsednik: Anton Istenič; tajnik in blagajnik: John Kralj, box 227. Vsi v Garrett, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo.

"Jedinstvo", št. 7, Claridge, Pa.

Predsednik: Matija Regina; tajnik: Mihael Baloh, P. O. box 212; blagajnik: John Zagorec, box 324. Vsi v Claridge, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo ob 2. pop. v Slov. Narodnem Domu.

"Zavedni Štajerci", št. 9, Johnstown, Pa.

Predsednik: Karol Cerjak; tajnik: Stefan Debeljak, R. F. D. 7, box 55; blagajnik: James Lorenzo, R. F. D. 7, box 55. Vsi v Johnstown, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo v Celso, Pa.

"Jasna Poljana", št. 10, Brownfield, Pa.

Predsednik: Jos. Picelj; tajnik: Anton Steršaj, b. 454, Uniontown, Pa.; blagajnik: John Rukše, br. 443, Uniontown, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v Brauwick Hotel, Uniontown, Pa.

"Zarja Svobode", št. 11, Dunio, Pa.

Predsednik: Andrej Milavec, box 1; tajnik: Frank Kavcic, b. 155; blagajnik: John Zakrajšek, box 243. Vsi v Dunio, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v dvorani Izobraževalnega društva Vihar.

"Danica", št. 12, Hellwood, Pa.

Predsednik: Frank Korelc, box 74; tajnik: Joseph Tomašin, box 35; blagajnik: Frank Korelc, box 74. Vsi v Hellwood, Pa. — Seja vsako 2. ned. v mes. v prost. Jos. Tomašina.

"Večernica", št. 13, Baggaley, Pa.

Predsednik: Joseph Skoda; tajnik: Jacob Povše, box 141, Hostetter, Pa.; blagajnik: Joseph Zabkar, R. F. D. 1, b. 82-a, Latrobe, Pa. Seja vsako drugo nedeljo ob 2. pop. v Slov. Hrv. N. Domu, Hostetter, Pa.

"Složni Bratje", št. 14, Orient, Pa.

Predsednik: Paul Dunkovac; tajnik: Ivan Erjavac, box 52, Orient, Pa.; blagajnik: Anton Kovačič, box 154, Orient, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v Republic, Pa.

"Slovan", št. 15, Sopris, Colo.

Predsednik: Anton Marinčič; tajnik in blagajnik: Silvester Berantin. Vsi box 192, Sopris, Colo. — Seja vsako prvo nedeljo ob 9. uri zjutraj v prostorih sobrata Ivan Koncilja v Piedmont, Colo.

"Bratstvo", št. 16, Buxton, Iowa.

Predsednik: Frank Krištof, box 24; tajnik: Ferdinand Kočvar; blagajnik: Felix Raspotnik. Vsi R. 1, Eddyville, Iowa. — Seja vsako drugo nedeljo v prostoru sobrata Felix Raspotnika.

"Zora", št. 17, Akron, Mich.

Predsednik: Gasper Volk; tajnik in blagajnik: Anton Maurich, box 102. Vsi v Akron, Mich. — Seja vsako prvo nedeljo.

"Zdruzeni Bratje", št. 18, Braddock, Pa.

Predsednik: John Germ, 507 Chary Way; tajnik: John Rednak, 1109 Woodway Way; blagajnik: Frank Saje, 609 N. Main St. Vsi v Braddock, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v litvinski dvorani, 818 Washington Avenue.

"Nada", št. 20, Huntington, Arkansas.

Predsednik: John Morse; tajnik: Frank Herman, box 237; blagajnik: Matija Podobnik, box 36. Vsi v Huntington, Arkansas. — Seja vsako tretjo nedeljo v šolski dvorani.

"Sokol", št. 21, West Mineral, Kansas.

Predsednik: Vinc. Zalokar; tajnik in blagajnik: Louis Zupančič, L. box 138. Vsi v Mineral, Kans. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu v Pete Russellinovi dvorani v E. Mineral, Kans.

"Od boja do zmage", št. 22, La Salle, Ill.

Predsednik: Ignac Jordan; tajnik: Frank Gergovič, 835 Crosat St., La Salle, Ill.; blagajnik: Joe Brezovar, 2128 — 8th St., Peru, Ill. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu ob 1. uri pop. v Slov. Nar. Domu.

"Slovenska Cvetlica", štev. 76, Adamsburg, Pa.
Predsednik: John Kajič; tajnik: Frank Menart, box 135; blagajnik: John Grum, box 21. Vsi v Adamsburg, Pa. Seja vsako 2. nedeljo v mesecu.

"Slovenija", štev. 78, Miller Run, Pa.
Predsednik: Ignatz Pajk; tajnik: Frank Sadar; blagajnik: Frank Sadar. Vsi box 1, Miller Run, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu pri sobratu Anton Berian.

"Bonairski Slovinci", štev. 79, Bon Air, Pa.
Predsednik: Peter Bukovec; tajnik: Anton Zalar, b. 131, Cone-maugh, Pa.; blagajnik: Ivan Milavec, Bon Air, Pa., RFD 2, Johnstown, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo ob 2. uri popl. v lastnem domu v Bon Air, Pa.

"Sloga", štev. 80, Philadelphia, Pa.
Predsednik: Anton Omerzu; tajnik: Rudolf Omerzu; blagajnik: Michael Omerzu. Vsi 2723 E. Huntington St., Philadelphia Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu.

"Prvi Maj", štev. 81, Bishop, Pa.
Predsednik: Jožef Rožanc; tajnik: Andrew Renko, box 143, Cecil, Pa.; blagajnik: Ivan Murgel, b. 138, Cecil, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo ob 2. uri popl. v S. N. D. v Bishop, Pa.

"Jezero", štev. 82 Ringo, Kans.
Predsednik: Mihael Pernel, b. 33; tajnik: Math. Setina, box 115; blagajnik: Frank Dremšek, b. 268. Vsi Ringo, Kansas. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 9. uri dopoldne v dvorani Konzumnega društva.

"Terbanska Dolina", štev. 83, Cleveland, O.
Predsednik: Anton Smith; tajnik: Jacob Črnlogar, 1027 E. 61st St.; blagajnik: Anton Kašič, 1001 E. 61st St. Vsi v Cleveland, Ohio. Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu v Grdnovi dvorani št. 2. ob 9:30 dopoldne.

"Radnici naprej", štev. 84, Farmington, W. Va.
Predsednik: Geo. Kasunič; tajnik: Mata Lauš; blagajnik: Vid Kasunič. Vsi box 623, Farmington, W. Va. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu v hiši št. 46.

"Napredek", štev. 85, Skidmore, Kans.
Predsednik: Simon Repovš, R. R. 1, Weir, Kans.; tajnik in blagajnik: Ant. T. Jamnik, R. R. 3, box 63, Columbus, Kans. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu pri J. Zakrajšku.

"Naprej", Livingston, Ill., št. 86.
Predsednik: Mike Cirar, b. 106; tajnik: Rudolf Pavliha, box 226; blagajnik: Mihael Stražič, box 677. Vsi v Livingston, Ill. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. uri dop.

"Rudeči prapor", štev. 87, Bentleyville, Pa.
Predsednik: Andrej Lovšin, b. 653; tajnik in blagajnik: Alojzij Humar, box 108. Vsi v Bentleyville, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu pri sobratu Jos. Milančiču.

"Naprej", štev. 88, Nokomis, Ill.
Predsednik: George Pihutnik, box 531; tajnik in blagajnik: Ivan Kranjc, box 672, Nokomis, Ill. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 2. uri popold. pri sobr. John Krainz.

"Slovenec", štev. 89, Eckhart Mine, Md.
Predsednik: Anton Urbas, box 27, Valle Summit, Md.; tajnik: Franc Pošenel, RFD, 1, Eckhart Mine, Md.; blagajnik: Anton Komac, b. 56, Eckhart Mine, Md. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu ob 2. uri popold. pri sobr. Frank Pošenel.

"Vstanite bratje", štev. 90, Gross, Kans.
Predsednik: Ivan Erjavce, b. 52; tajnik in blagajnik: Frank Homa, box 95; Vsi v Gross, Kans. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu.

"Gorjanski hrib", št. 91, Greensburg, Pa.
Predsednik: Tomaž Šifler, b. 140; tajnik: Jos. Šume, R. 1, b. 6; blagajnik: Franc Pirc, R. 1, b. 6. Vsi Greensburg, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu ob 10. uri dop. v Mrs. Mihevc dvorani v Haydenville.

"Združeni Slovani", štev. 92, Girard, Kans.
Predsednik: Anton Potisek, R. 4, b. 133; tajnik: Frank Krvanja, R. 4, box 304; blagajnik: Karol Vodisek, RR. 4, b. 40. Vsi v Girard, Kans. — Seja vsako 3. ned. v mes. v dvorani G. M. Božič, Edison.

"Zrnaga", št. 93, Bryant, Okla.
Predsednik: Frank Pirman, b. 170, Bryant, Okla.; tajnik: Anton Potokar, b. 110, Bryant, Okla.; blagajnik: Joseph Mernuh, box 90, Bryant, Okla. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v Union Hall, Victoria Camp.

"Sv. Barbara", št. 95, Standardville, Utah.
Predsednik: Marko Petrič, b. 1621; tajnik: Leo Pirnat, box 1654; blagajnik: Marko Petrič, box 1621. Vsi v Standardville, Utah. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v prost. sobr. Joe Brodnik.

"Svobodni bratje", štev. 96, Duluth, Minn.
Predsednik: Ivan Pikuš, 9717 McCuen St.; tajnik: Frank Piškur, 308—97th Ave. W.; blagajnik: Michael Spehar, 403—97th Av. W. Vsi v New Duluth, Minn.—Seja vsako 3. nedeljo v mesecu v prost. sobr. J. Pikuš.

xx št. 97, Rhone, Pa.
Predsednik: Alojz Grošelj, 322 Front St.; tajnik: Frank Pipan, 142 Espy St.; blagajnik: Mihael Jarh, 142 Espy St. Vsi v Rhone, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v prostorih Rudolf Paulič, 320 Front St.

"Slovenska Zdržištev", št. 98, Standard, Ill.
Predsednik: Ivan Starec, box 232; tajnik in blagajnik: Ivan Urbančič, box 302. Vsi v Standard, Ill. — Seja vsako prvo nedeljo po 15. v dvorani Viljem Konstantine.

"Tiha Dolina", štev. 99, Herminie, Pa.
Predsednik: Frank Hribar; tajnik: Frank Sterman, box 287; blagajnik: Frank Vozel, b. 347. Vsi v Herminie, Pa. — Seja vsako 3. nedeljo v mes. pri sobr. Jos. Batis.

"Zvezda", štev. 100, Forest City, Pa.
Predsednik: Lorenc Kotar, box 246; tajnik Matija Kamin, box 491; blagajnik: Martin Muchitz, box 537. Vsi v Forest City, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v mestni dvorani.

"Združi se Slovenec", štev. 101, Midway, Pa.
Predsednik: John Leskovec, box 78; tajnik: Martin Strupek, box 285; blagajnik: Jakob Rupnik, b. 462. Vsi v Midway, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v dvorani SNPJ.

"Vodnik", štev. 102 Farrell, Pa.
Predsednik: Matevž Steblaj, b. 841; tajnik: Jernej Okorn, 1109 Beechwood Ave.; blagajnik: Jožef Germ, box 194. Vsi v Farrell, Pa. — Seja vsako 1. nedeljo v mesecu ob 2. uri popl. v S. D. Doma, 1112 Beechwood Ave.

"S. Ana", št. 103, East Helena, Mont.
Predsednica: Helena Rus, box 27; tajnica: Ivana Andolsek, box 152; blagajnica: Marija Rigler, box 82. Vse v East Helena, Mont. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v cerkveni dvorani.

"Sv. Barbara", štev. 104, Luzerne, Pa.
Predsednik: Jožef Berlic, 871 Walnut St.; tajnik: Ant. Osoinik, 568 Bennett St.; blagajnik: Jožep Šperlik, 864 Bennett St. Vsi v Luzerne, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v dvorani "Firemen's Hldg."

"Rdeči Orel", št. 105, White Valley, Pa.
Predsednik: Frank Kern, S. R. box 88; tajnik: Anton Rozima, S. R. No. 1, box 142; blagajnik: Andrej Bogataj, S R box 12. Vsi v Export, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v Kr. Slov. Domu, White Valley.

"Livada", št. 106, Bear Creek, Mont.
Predsednik: M. Rihar, b. 57; tajnik: Frank Golob, box 220; blagajnik: Jožef Tomšič, box 58. Vsi v Bear Creek, Mont. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Slovenski Dom", št. 107, Homer City, Pa.
Predsednik: Filip Krašek, box 265; tajnik: Anton Glavan, box 275; blagajnik: Martin Kovač, R 2, b. 97. Vsi v Homer City, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v Slov. N. D.

"Triglav", štev. 108, Chisholm, Minn.
Predsednik: Karol Praznik, 230 W. Pine St.; tajnik: Frank Podlugar, b. 714; blagajnik: Rudolf Robnik, 318 W. Spruce St. Vsi v Chisholm, Minn. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v dvorani Jan Grahek.

"Nova Domovina", štev. 109, Cherokee, Kans.
Predsednik: Leopold Preložnik, box 278; tajnik: Ivan Telban, b. 169; blagajnik: Frank Premk, box 21. Vsi v Cherokee, Kans. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Slovenska Navada", štev. 110, Hartford, Ark.
Predsednik: Frank Dolinšek, box 39; tajnik: Ivan Zimmerman, RFD 1, b. 2, West; blagajnik: Jos. Hribar, box 1. Vsi v Hartford, Ark. Seja vsako 1. nedeljo v mesecu pri sobr. J. Hribar.

štev. 111, Duryea, Pa.
Predsednik: Ivan Grošelj, 276 Columbia St.; tajnik: Fr. Caheves, 276 Columbia St.; blagajnik: Jakob Brečelnik, 198 Cherry St. Vsi v Duryea, Pa. Seja vsako prvo soboto v mesecu v John Wasta Hall.

"Triglav", štev. 112, Detroit, Mich.
Predsednik: Anton Janedič, 519 Kern Ave.; tajnik: Jos. Božič, 161 Victor Ave. H. P.; blagajnik: Martin Kral, 161 Victor Ave, H.P. Vsi v Detroit, Mich. Seja vsako 1. nedeljo v mesecu v Victoria Hall, 424 Ferry Ave. E.

"Sloga", štev. 114, Blockton, Ala.
Predsednik: Joseph Kren, P. O. B. 23 W.; tajnik: J. Kulovita, Box 253, West.; blagajnik: Joseph Skok, P.O.B. 367. Vsi Blockton, Ala. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu pri sobr. J. Kulovita.

"Svoboda", št. 116, Willock, Pa.
Predsednik: Ivan Janc, box 85; tajnik: Anton Sotler, box 212; blagajnik: Frank Knafelc, b. 244. Vsi v Willock, Pa. Seja vsako 1. nedeljo v mesecu v dvorani Willock Social Ass'n.

"Za združenje", štev. 117, Broughton, Pa.
Predsednik: Mihael Mali, box 155; tajnik: John Dolinar, b. 35; blagajnik: Ivan Gitnik, box 186. Vsi v Broughton, Pa. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Sv. Barbara", št. 118, Fleming, Kans.
Predsednik: Joseph Gerant; tajnik: Anton Skubie, RR 2, box 64, Pittsburg, Kans.; blagajnik: Fr. Linc, RR 2, Cherokee, Kans. — Seja vsako 1. nedeljo v mesecu v Fr. Špeharjevi dvorani.

"Svoboda", št. 119, Jack's Villa, Kans.
Predsednik: Jakob Baloh, RR 8, box 88; tajnik in blagajnik: Silvester Sraj, R. R. b. 119, Mulberry, Kansas.

"Slovenski Bratje", št. 120, Gilbert, Minn.
Predsednik: Frank Podriaj, box 94, Gilbert, Minn.; tajnik: Frank Presa, box 627 Gilbert, Minn.; blagajnik: Jerney Maček, box 133, McKinley, Minn. Seja vsako 1. nedeljo v mesecu.

"Združeni Slovinci", št. 121, Little Falls, N. Y.
Predsednik: Frank Borštnar; tajnik: Mr. Malevasič, box 327; blagajnik: Anton Minnar, 8 Cord St. Vsi v Little Falls, N. Y. — Seja vsaka prvo nedeljo v mesecu.

"Jugoslavija", št. 122, Imperial, Pa.
Predsednik: Joseph Ule, box 91; tajnik: Anton Tauselj, box 8; blagajnik: Jakob Dolinar, box 226. Vsi v Imperial, Pa. — Seja vsako 2. ned. ob 10 uri dop. v Slov. Domu.

"Lincoln", št. 123, Springfield, Ill.
Predsednik: John Goršek, 414 W. Hay St.; tajnik: Josef F. Kren, 1900 E. Stuart St.; blagajnik: Anton Kužnik, 1201 So. 19th St. Vsi v Springfield, Ill. Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Zlata Zarja", št. 124, Primero, Colo.
Predsednik: Ivan Tašič, box 461; tajnik in blagajnik: Luka Berzant, box 411. Vsi v Primero, Colo. Seja vsako 2. ned. v mes.

"Rožna Dolina", štev. 125, Burdine, Pa.
Predsednik: John Markovita, b. 243, Burdine, Pa.; tajnik: Vincenc Vidmar, box 41-M, Presto, Pa.; blagajnik: Ignac Krek, box 67, Presto, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v Slov. dvorani.

"Sv. Barbara", št. 126, Cleveland, Ohio.
Predsednik: Anton Bokal, 727 E. 187 St.; tajnik: Frank Sutarčič, 15702 Holmes Ave.; blagajnik: Martin Smrke, 14605 Darvin ave. Vsi v Cleveland, Ohio. Seja vsako 2. ned. v mes. v Slov. Domu.

"Slovenski Bratje", št. 127, Irwin, Pa.
Predsednik: Valentin Bohine; tajnik in blagajnik: Matevž Bzenik, RFD, 2, b. 134. Vsi v Irwin, Pa. Seja vsako 3. nedeljo v mesecu.

"Slovenski Bratje", št. 128, Indianapolis, Ind.
Predsednik: Louis Banič; tajnik: Louis Sašek, 913 Ketchen St.; blagajnik: George Ulkar, 711 Varman Ave. Vsi v Indianapolis, Ind. Seja vsako 3. nedeljo v mesecu v S. N. Domu.

NAROČNIKOM V DETROITU.

"Sv. Barbara", št. 130, Eveleth, Minn.

Predsednik: Anton Rahne, b 173; tajnik: Ant. Fritz, 110 Grand Ave; blagajnik: John Rahne, 425 Fill ave. Vsi v Eveleth, Minn. Seja vsako 2 ned. v mes. v Moose dvorani.

"Sv. Barbara", št. 131, Calumet, Mich.

Predsednik: Jos. Dragman; tajnik: Joseph Weiss, 25 — 5th St. (Tamarach); blagajnik: Joseph Srebernjak, 511 — 5th St. Vsi v Calumet, Mich. — Seja vsako prvo ned. v mes.

"Zarja Svobode", št. 133, Leadville, Colo.

Jredsednik: Joe Klun; tajnik: Mark Popović; blagajnik: John Fajdiga. Vsi v Leadville, Colo., box 389. — Seja vsakega 12tega v mesecu.

"Slovenec", šte. 134, Vandling, Pa.

Predsednik: John Kamin, b. 142; tajnik: John Skrbec, box 217; blagajnik: Joseph Jerin, box 88. — Vsi v Vandling, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Slavček", št. 135, Oak View, Colo.

Predsednik: John Strumbel; tajnik in blagajnik: Alojzij Zupan, box 34 Vsi v Oak View, Colo. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Ojsterc", št. 136, Diets, Wyo.

Predsednik: Frank Bresnik; tajnik: Ivan Pečovnik; blagajnik: Fr. Voler. Vsi box 52, Diets, Wyo.—Seja vsako drugo ned. v mesecu.

"Sava", št. 138, Somerset, Colo.

Predsednik: Josip Kral, box 42; tajnik: Alojzij Zumek, box 157; blagajnik: Mihael Nernelj, box 134. Vsi v Somerset, Colo.—Seja vsako 1. ned. v mes v Somerset Hall.

"Združeni Sobratje", št. 139, Universal, Pa.

Predsednik: Ivan Demšar, box 204; tajnik: Pavel Kokal, box 172; blagajnik: Tom. Previč, b. 12. Vsi v Universal, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v Slov. dvorani.

"Slovenski Bratje", št. 140, Pineville, Minn.

Predsednik: Fr. Može, box 21; tajnik: August Filipčić, b. 188, Bivabik, Minn.; blagajnik: Val Bezek, b. 21. Vsi v Pineville, Minn.—Seja vsako prvo nedeljo v mesecu pri Aug. Filipčić.

"Priatelj delavcev", šte. 141, Sublet, Wyo.

Predsednik: John Janiček, b. 126; tajnik: Mihael Z. Selan, b. 146; blagajnik: Louis Orešnik, b. 192. Vsi v Sublet, Wyo.—Seja vsako 2. nedeljo v mesecu ob 2. uri popol. v Fr. Cirey dvorani.

"Zapadni Vrt", št. 142, Winter Quarters, Utah.

Predsednik: Vincenc Raunakar, box 191; tajnik: Frank Markonek, b. 57; blagajnik: Leo Kosa, box 116. Vsi Winter Quarters, Utah. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Zvon", št. 143, Dodson, Md.

Predsednik: Luka Smerdel; tajnik: John Vehar, b. 32; blagajnik: Jurij Rihtarič, box 36. — Vsi v Dodson, Md. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v hiši šte. 38.

"Slovensko-Hrvatski Bratje", št. 144, Grayland, Pa.

Pred.: Ant. Radica; tajnik: Ant. Radica, b. 148, Greensboro, Pa.; blagajnik: Martin Ziglar, b. 552, Masontown, Pa. Seja vsako 1. nedeljo v mesecu v M. Ziglar dvorani.

"Sv. Barbara", št. 145, Joliet, Ill.

Predsednik: Frank Hočevar, 1120 N. Broadway; tajnik: Alojzij Martinič, 1410 Center St.; blagajnik: Ivan Zaletel, 1593 N. Hickory St. Vsi v Joliet, Ill. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v stari šoli.

"Sobratje naprej", št. 146, Penns. Sta., Pa.

Predsednik: Simon Grošelj, box 123; tajnik: Tomaž Salamon, b. 123; blagajnik: Frank Pittner, box 104. Vsi v Penn Sta., Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Slovenski bratje", št. 147, Frontenac, Kans.

Predsednik: Ivan Tratar, box 97; tajnik: Louis Slapšak, b. 87; blagajnik: Karol Slapšak, box 11. Vsi v Frontenac, Kans. — Seja vsako 3. nedeljo v mesecu.

"Narodna Zmaga" št. 148, Cuddy, Pa.

Predsednik: John Domitrovič, b. 51; tajnik: Matija Galčič, box 207; blagajnik: Lovrenc Bašelj, box 131. Vsi v Cuddy, Pa. Seja vsako 2. nedeljo v mesecu ob 2 uri popol. pri sobratu L. Bašelj.

"Sloga", št. 149, East Palestine, Ohio.

Predsednik: Jakob Istenič, 436 E. Martin St.; tajnik: John Božič, P. O. box 152; blagajnik: Anton Cop, 419 Clark St. Vsi v East Palestine, Ohio. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu ob 2. uri pop.

"Slovan", št. 150, Slovan, Pa.

Predsednik: Mih Klenovšek, box 169, Atlasburg, Pa.; tajnik in blagajnik: John Pirh, box 77, Slovan, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu.

"Postojnska Jama", št. 151, Dalagua, Colo.

Predsednik: Anton Slavec, b. 68; tajnik: Andrej Milavec, box 68; blagajnik: Anton Fatur, box 22. Vsi v Dalagua, Colo. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v Union Hall.

"Napredni Radnici", šte. 152, Johnstown, Pa.

Predsednik: Vincent Jagič; tajnik: Viktor Horvat, 726 Maple Ave.; blagajnik: Vincent Jagič, 7— Sixt & Maple Ave. Vsi v Johnstown, Pa. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu.

"Rudeči Prapor", šte. 153, Southview, Pa.

Predsednik: Anton Rupnik, b. 55; tajnik in blag.: Peter Perenič, box 126. Vsi v Southview, Pa. Seja vsako 3. nedeljo v mesecu ob 10. uri dop. v Slov. Nar. Domu.

"Jugoslavija", št. 154, Sugarite, N. Mex.

Preds.: Ivan Kaš, b. 115; tajnik: Fr. Lukančič, b. 58; blagajnik: Anton Podboj, box 8, v Sugarite, N. Mex.

"Jugoslavija", šte. 155, Klein, Mont.

Predsednik: Max Polšak, L. b. 12; tajnik: John Vertin, b. 40; blagajnik: Matt Vertin, b. 40. Vsi v Klein, Mont. — Seja vsako drugo ned. v mes. v Union Hall.

"Šopek Vijole", šte. 156, Cleveland, O.

Predsednik: Joseph Cebron; tajnik: Vincent Nevreden, 3689 Vinenden ave.; blagajnik: Lawrence Bizjak. Vsi 3689 Vinenden ave., Cleveland, Ohio.

Opomba: Tajnike društev, ki najdejo kakšno pomoto, istotako tistih, katerih društveno poročilo je pomanjkljivo, prosim, da mi nemudoma sporoče, da se nedostatki v imeniku ki izide prihodnjič, popravijo.

S sobratskim pozdravom

Blaž. Novak, tajnik S. D. P. Z.

Ker se v Detroitu vse hišne številke spreminjajo, prosimo naše naročnike, naj nam te spremembe sporoče, kakor hitro pridejo v veljavo. Obvestite nas potem dopisnice na kateri naznanite prejšnji in novi naslov, ali pa sporočite spremembo sodrugu L. Urbančiču, 250 Frederick Ave. — Upravništvo.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega socialističnega kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v dvorani ILIRIA, 310 First Ave. — Ker se na klubovih sejah obravnavajo važne stvari, je dolžnost članstva, da se udeležuje sej. Pripeljite s seboj tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji. John Kresse, 396 4th Ave.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Prihodnja seja slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ. se vrši dne 9. oktobra (drugo soboto v mesecu) v klubovih prostorih na 424 Ferry Ave. E. — Na dnevnem redu bo več važnih stvari, ki se morajo rešiti. Udeležite se seje polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. Organizator.

SEJE KLUBA ŠT. 1, JSZ.

v Chicagi se vrše vsaki tretji petek v mesecu v dvorani SNPJ. na 2657 So. Lawndale Ave. Pridobivajte klubu novih članov in socializmu novih bojevnikov. — Poleg rednega dnevnega reda imamo na naših sejah tudi diskuzije o važnih dnevnih vprašanjih. Ako še niste član, vas bo poset ene naše seje prepričal o potrebi socialistične organizacije, postali boste član in prihajali redno k sejam, kakor naši drugi člani. Organizator.

DEBŠOVE SLIKE SO NAROČILI.

Mrs. Balwin 1, A. Zupančin 1, F. Glažer 1, F. Stempihar 1, F. Franko 1, F. Markelj 1, L. Perušek 1, A. Ausich 4, F. Hobal 1, J. Zorko 4, F. Gregorčič 10, L. Krašna 3, A. Grden 1, Ana Božič 2, F. Vezovišek 1, J. Maren 1, V. Prugelj 1. — Skupaj 35.

Kampanjske znake so naročili.

F. Z. — 15, L. Perušek 24, A. Ausich 13, B. Brezovšek 48, J. Zorko 50, F. Gregorčič 100, A. Grden 48, L. Paulinič 24 in J. Klun 25. Skupaj 257.

Tajništvo J. S. Z.

ZA CHICAGO.

V nedeljo dne 17. oktobra ob 3. popoldne priredi Cook County organizacija Socialistične stranke velik koncert s petjem in godbo. Koncert se vrši v Carmens Hall, vogal So. Ashland Boulevard in Van Buren Street, Chicago. Čisti dobiček tega koncerta je namenjen za osvoboditev Debsa.

Poleg finega orkestra nastopi tudi znameniti ruski pianist Moisaje Boguslavski in Sonia Strandon, sopranistinja v ruskih narodnih pesmih.

Vstopnice za ta koncert so po 55c in se dobe pri tajniku kluba št. 1 J. S. Z., sodrugu Fr. Zajcu, 3639 W. 26th Street.

تاریخ

Da se človek včasih zmoti, ni smrten greh; ampak vstrajati v zmoti klub boljšemu spoznanju je hudobnost.

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, CIRCULATION, ETC., REQUIRED BY THE ACT OF CONGRESS OF AUGUST 24, 1912.

of Proletarec, published weekly at 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill., October 1st 1920.

State of Illinois, County of Cook, ss.

Before me, a notary public, in and for the state and county aforesaid, personally appeared Frank Zaitz, who, having been duly sworn according to law, deposes and says that he is the business manager of the Proletarec and that the following is, to the best of his knowledge and belief, a true statement of the ownership, management, of the aforesaid publication for the date shown in the above caption, required by the Act of August 24, 1912, embodied in section 443, Postal Laws and Regulations, printed on the reverse of this form, to-wit:

1. That the names and addresses of the publisher, editor, managing editor, and business managers are: Publisher, South Slavic Workmen's Publishing Company, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.; editor, Frank Zaitz, 2124 So. Crawford Ave.; managing editor, Frank Zaitz, 2124 So. Crawford Ave.; business manager, Frank Zaitz, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

2. That the owners are: (give names and addresses of individual owners, or, if a corporation, give its name and the names and addresses of stockholders owning or holding 1 per cent or more of the total amount of stock.) Slovenian Section of the South Slavic Socialist Federation.

Trustees: Mary Aucin, 5645 Woodlawn Ave.; Vincenc Cainkar, 2657 So. Lawndale Ave.; Philip Godina, 3211 So. Crawford Ave.; F. S. Tauchar, 2827 So. Ridgeway Ave.; A. H. Skubic, 2101 So. Ashland Ave. All in Chicago, Ill.

3. That the known bondholders, mortgagees, and other security holders owning or holding 1 per cent or more of total amount of bonds, mortgages, or other securities are: None.

4. That the two paragraphs next above, giving the names of the owners, stockholders, and security holders, if any, contain not only the list of stockholders and security holders as they appear upon the books of the company but also, in cases where the stockholder or security holder appears upon the books of the company as trustee or in any other fiduciary relation, the name of the person or corporation for whom such trustee is acting, is given; also that the said two paragraphs contain statements embracing affiant's full knowledge and belief as to the circumstances and conditions under which stockholders and security holders who do not appear upon the books of the company as trustees, hold stock and securities in a capacity other than that of a bona fide owner; and this affiant has no reason to believe that any other person, association, or corporation has any interest, direct or indirect, in the said stock, bonds, or other securities than as so stated by him.

FRANK ZAITZ, Business Manager.

Sworn to and subscribed before me this 24th day of September 1920.

ANTON O. LANDES, Notary Public.

(My commission expires April 26th, 1922.)

SEDAJ JE ČAS.

Čitali ste oglase o zemljiščih v North Carolini, kar vam daje menda precej jasno sliko o naših zemljiščih, njih bodočnosti in možnosti.

Bil sem precej jasen in povdarjal sem, da je samo 160 parcel po 40 akrov odločenih za slovensko kolonijo. Sedaj je seveda čas, da se hitro odločite, kajti nobenega dvoma ni, da ne bodo šla ta zemljišča hitro izpod rok in da bo to v resnici najbolj prosperujoča slovenska naselbina v deželi.

Naša družba lasti v enem kosu nekaj nad 52,000 akrov tega zemljišča. Ko sem pisal cirkular, so farmarji iz Illinoisa in Iowe pokupili 30 sekšnov, to je okoli 20 tisoč akrov. Tega je komaj en mesec. Danes je prodanih že nad 36,000 akrov. Zemljišča določena za slovensko naselbino so še nedotaknjena, zato kdor si želi v resnici pomagati naj nikar ne odlašaj, kajti kolikor večja bo zahteva po teh zemljiščih toliko višja bo postajala cena. To je en vzrok, drug je pa ta, da kompanija ne bo čakala, da se kdo predrami, ampak bo kar naprej prodajala svet.

Ameriški farmarji so jako previdni kupovalci zemljišč in šlabe zemlje oni ne bodo kupovali. Previdni so tudi glede trga, podnebja in vremenskih prememb in zato lahko trdimo, kakor vsi naši kupci, da vsak ki kupi ta svet, je zadel terno.

Omenim, da se nahajajo nekatere parcele v bližini železniških postaj, da pa ne bo nobena nad šest milj stran od železnice in postaje. Tisti, ki bodo prvi prišli, si bodo seveda izbrali najlepše in železniškim postajam najbližje farme; oni, ki pridejo za njimi bodo

moralo iti že dalj stran, poleg tega pa se tudi lahko pripeti, da bodo morali plačati več za akre, kot pa sedaj.

Jaz grem za par tednov v oktobru na zemljišče, da rojakom osebno razkažem kraj, farmarje, njih pridelke in naša zemljišča. Za stalno pa se naselim na zemljišču pred spomladjo.

Če želite priti pogledati sedaj naša zemljišča, lahko tako aranžirate, da skupaj potujemo, ali pa da se dobimo na zemljiščih, v Pinetown, North Carolina.

Jaz odhajam iz Chicage v soboto, 9. oktobra ob 5:40 zvečer z vlakom Baltimore-Ohio. (Grand Central postaja) in pridem v Pinetown, N. C. v ponedeljek popoldan.

Tisti, ki lahko potujejo skoz Chicage, naj tako aranžirajo svoj prihod, da pridejo pravočasno v Chicage, oni pa, ki žive vzhodno od Chicage pa naj napravijo take zveze s Pittsburgom, Cumberlandom ali Washingtonom, ali pa Norfolkom, da vjamejo isti vlak, s katerim bom jaz potoval. Ako pa kateri želi potovati naravnost do zemljišča pa naj kupi vožnji listek do Pinetown, N. C.

Dobro bi bilo, da me vsak obvesti, kje se sestanejo, tako da bom vedel zanj paziti. Da pa se bomo hitreje spoznali, je priporočljivo, da ima vsak kak znak od Jednote ali Zveze na suknji.

Na vožnji si lahko veliko prihranite, ako kupite "round trip summer excursion ticket" do Norfolk, ali pa Pinetown, N. C. Tket za nazaj je veljaven tri mesece.

Gori sem povedal vzroke, zakaj želim, da si pride-te ogledati ta zemljišča sedaj. Povdarim, da se Vas naj zbere več skup in pošljite zaupnega človeka, da investigira našo propozicijo, kajti jaz sem prepričan, da ne bo šel noben odtod, da ne bi bil kar neumen za kraj, da ne bi prišel nazaj v krogu števila svojih prijateljev, ki bodo potem izbrali svoje parcele in napravili tukaj svoj dom.

Ko ne bi bila naša propozicija v resnici taka kot jo vam opišujem, si ne bi upal kaj takega zapisati, kaj-ti vedel bi že naprej, da iz take moke ne bo kruha. Če se še niste odločili, sedaj je čas, da se hitro odločite in pridete.

A. H. SKUBIC AND CO.

Room 79, Metropolitan Block,

Chicago, Ill.

POZOR!

POZOR!

RAVNOKAR JE IZŠLA

krasna slika našega prvobornika za delavske pravice v Ameriki, E. V. Debsa.

Slika je v živih barvah, v velikosti 18x11½ in priporočamo, da jo nabavi vsak socialistični klub, vsako napredno podporno in prosvetno društvo in vsak posameznik. Klubom in društvam bo služila za okrask zborovalne dvorane, posameznikom pa za okrask svojega doma.

Debsova slika na steni zborovalne dvorane ali na steni doma navdaja prostor z duhom, ki ga ta bojevnik zastopa tako iskreno, neomajano in ne-sebično, od kar ga je spoznal za pravega.

Slika je brez okvirja, ki si ga morate nabaviti sami.

Cena tej krasni sliki je \$1.50 s poštnino vred.

Dobite jo pri **TAJNIŠTVU J. S. Z.**,
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.